3 Kasım 2026 Salı
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 11.05
BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)
BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)
SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)
KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)
----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, yazılı ve görsel basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına sizleri saygıyla selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Komisyonumuzun 7'nci Birleşimini açıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gündemimizde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Mesleki Yeterlilik Kurumunun bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları ile Sosyal Güvenlik Kurumu ve Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğünün Sayıştay raporları bulunmaktadır.

Sayın Bakana söz vermeden önce Komisyonumuzdaki bürokratların kendilerini tanıtmalarını rica ediyorum.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Çalışma yaşındaki kadın sayısına göre doğru dürüst...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, orada ben görüyorum buradan.BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

(Uğultular)BAŞKAN MEHMET MUŞ -

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

[1]

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, buyurun.

Süreniz otuz dakika.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun kıymetli üyeleri, saygıdeğer milletvekilleri, kamu kurumlarımızın ve basınımızın değerli temsilcileri; Bakanlığımızın 2027 yılı bütçe teklifi ve 2025 yılı kesin hesabını görüşme amacıyla bir araya geldiğimiz bu toplantıda öncelikle sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan önce dün akşam vefat haberini büyük bir üzüntüyle öğrendiğimiz Serpil Bahçeli'ye Cenab-ı Allah'tan rahmet, Sayın Devlet Bahçeli Beyefendi'ye, yakınlarına ve sevenlerine başsağlığı diliyorum.

Ayrıca, Van Çaldıran'da şehit olan Piyade Uzman Çavuş Oğuz Şahin'e de Allah'tan rahmet diliyorum. Kahraman askerimizin ailesinin ve aziz milletimizin başı sağ olsun.

Değerli milletvekilleri, bugün aynı zamanda 3 Kasım 2002'de milletimizin teveccühüyle başlayan saygıdeğer Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğindeki AK PARTİ iktidarının 24'üncü yıl dönümünü idrak ediyoruz. Geride bıraktığımız yirmi dört yıl ülkemizin hemen hemen her alanında büyük reformlara ve köklü dönüşümlere sahne olduğu, milletimize hizmet yolunda önemli eserlerin ve kazanımların hayata geçirildiği bir dönem olmuştur. Bu büyük dönüşümün önemli bir parçasını da şüphesiz çalışma hayatı, istihdam ve sosyal güvenlik alanında attığımız adımlar oluşturmaktadır.

İzninizle, Saygıdeğer Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde çalışma hayatını güçlendirmek, istihdamı artırmak, sosyal güvenlik sistemimizi geliştirmek ve vatandaşlarımıza sunduğumuz hizmetleri iyileştirmek amacıyla yürüttüğümüz faaliyetleri ve gelecek döneme ilişkin önceliklerimizi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünyada çalışma hayatı dijitalleşme ve yapay zekâdan yeşil dönüşüme, yeni çalışma modellerinden iş gücü hareketliliğine kadar köklü bir değişimden geçmektedir. Demografik dönüşüm belki de bu sürecin en önemli boyutunu oluşturmaktadır. Bir yanda yaşlanan nüfusun üretim ve sosyal güvenlik üzerindeki etkileri, diğer yanda gençlerin eğitimden istihdama geçişi ülkelerin önceliklerini belirlemektedir. Bakanlık olarak hedefimiz bu dönüşümü insanımız için fırsata çevirmek, nitelikli ve güvenceli istihdamı artırırken emek ve üretim arasındaki adil dengeyi sağlamak, sosyal korumayı güçlendirmek ve çalışanlarımızı geleceğin becerileriyle buluşturmaktır. Çalışma hayatına ilişkin politikalarımızı, büyümeyi ve üretimi destekleyen, çalışan haklarını

---

1. (1/282) ve (1/281) esas numaralı Kanun Teklifleri 21/10/2026 tarihli 3'üncü Toplantı Tutanağı'na eklidir.

koruyan ve iş gücü piyasasının değişen ihtiyaçlarına cevap veren bir anlayışla yürütüyoruz. Bu amaçla hazırladığımız 2025-2028 Ulusal İstihdam Stratejisi 1 Şubat 2025'te yürürlüğe girmiştir. Yeşil ve dijital dönüşümün çalışma hayatına etkilerini bütüncül biçimde ele alan Ulusal Adil Geçiş Stratejisini de 2026 yılı sonuna kadar yayınlamayı hedefliyoruz. Sosyal diyalog çalışma hayatımızın vazgeçilmez bir unsurudur. Üçlü Danışma Kurulu 14'üncü Çalışma Meclisi ve Kamu Personeli Danışma Kurulu aracılığıyla tarafları bir araya getirdi. İşçilerde sendikalaşma oranı 2013'te yüzde 9,2 iken 2026'da yüzde 13,8'e, kamu görevlilerinde ise sendikalaşma oranı 2002'de yüzde 47,94 iken 2026'da yüzde 77,96'ya yükselmiştir.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Özel sektör yok Sayın Bakan.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - İş gücü piyasasında dengeyi sağlamaya çalışırken çalışanlarımızın gelirlerinin korunması için de çaba sarf ediyoruz. 2026 yılı için net asgari ücret bildiğiniz gibi 28 bin 75 lira olarak belirlenmişti. 2002 yılından bu yana asgari ücrette reel olarak yüzde 207 artış sağlandı.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Enflasyon ne oldu Sayın Bakan?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - 2027 yılı asgari ücretini belirlemek üzere Asgari Ücret Tespit Komisyonu kamu, işçi ve işveren temsilcilerinin katılımıyla aralık ayında toplanacaktır.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - İşçi temsilcisi katılmayacak Sayın Bakan.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Asgari ücret desteğini 2026 yılında 1.270 liraya çıkardık. Yaklaşık 1,5 milyon iş yerine 48,4 milyar lira destek sağladık.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; memur ve memur emeklilerimizin aylıklarında 2026 yılında toplu sözleşme kazanımlarıyla birlikte kümülatif yüzde 34,63 artış gerçekleşti.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Seyyanen zam da yok burada memur emeklilerine.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - En düşük devlet memuru maaşı Temmuz ayında 70.224 liraya yükseldi. Ayrıca memurlarımızın taban aylıklarını emekli aylıklarına da yansıyacak şekilde bin lira artırdık.

İSKENDER BAYHAN (İstanbul) - Yazmak bile ayıp ya.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Yürürlükteki 2026-2027 dönemine ilişkin toplu sözleşme kapsamında memur ve memur emeklilerimiz için 2027 yılında yüzde 5 ve yüzde 4 oranındaki artışlarla olası enflasyon farkı da aylıklara yansıtılacaktır. 2025-26 dönemi kamu toplu iş sözleşmeleri çerçeve protokolüyle kamu işçilerimizin ücret ve sosyal haklarında da iyileştirmeler sağladık. Bu kapsamda taban ücret ve seyyanen artış düzenlemeleriyle farklı ücret seviyelerindeki çalışanlarımızın gelirlerini destekledik. Ücret politikalarımızda çalışanlarımızın alım gücünü ve refahını sosyal taraftarımızla birlikte gözetmeye devam edeceğiz.

İş sağlığı ve güvenliğinde temel yaklaşımımız, kazaları meydana gelmeden önlemek, olası riskleri ortadan kaldırmak ve bütün iş yerlerinde koruyucu ve önleyici kültürü yerleştirmektir. Sekiz yıl aradan sonra Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyimizi topladık.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sekiz yıl önce iktidar kimdi?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - 2026-2030 Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgesi'ni hazırlayarak konseyimizde kabul ettik. Özellikle esnaf ve sanatkârlarımızın iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini daha kolay yerine getirebilmek için eğitim ve belgelendirme imkânlarını geliştirdik. 284 bin 709 işveren veya işveren vekiline e-sertifika düzenledik. Yaptığımız çalışmalarla sadece son üç yılda İSG hizmeti alan iş yeri sayısını 166 binden bugün 793 bine çıkardık. İSG hizmeti alan çalışan sayısını da yine son üç yılda 6,4 milyondan 12,1 milyona çıkardık.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - İş kazası sayısı nedir?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Değerli milletvekilleri, çalışma hayatında etkin denetim yalnızca ihlali tespit etmek değil, ihlal olmasının önüne geçmek ve çalışanlarımızın beden ve ruh sağlığını korumaktır. Uyguladığımız rehberlik temelli yaklaşım sayesinde tespit edilen uygunsuzlukların yaklaşık yüzde 90'ı teftiş sırasında düzeltilmektedir. 2026 yılı Ekim ayına kadar 11.039 iş yerine 76.362 teftiş ziyareti gerçekleştirerek yaklaşık 1,2 milyon çalışana ulaştık. Bu çalışmalarla yaklaşık 890 milyon liralık işçilik alacağının işçilerimize ödenmesini, ayrıca yaklaşık 338 milyon liranın da vergi ve sigorta primi olarak kamuya aktarılmasını sağladık. Hayati tehlike belirlenen 190 iş yerinde ise işin durdurulmasına karar verdik. Yerel seçimlerin ardından belediyeler ve iştirakleri hakkında sendikal ayrımcılık, işten çıkarma ve mobbing konularında yapılan incelemeler sonucunda yaklaşık 1 milyar lira işçi alacağının ödenmesini sağladık. Yaklaşık 110 milyon lira idari para cezası uyguladık. İş müfettişi yardımcısı alımlarıyla teftiş kapasitemizi geliştirmeye devam ediyoruz. Dünyada rehberlik ve teftiş anlayışı tamamen risk odaklı ve farkındalık geliştirme üzerine işlemektedir. Dünya ortalamasının çok daha üzerinde bir oranla iş yeri denetimleri müfettişlerimizin üstün gayretiyle başarılı bir şekilde gerçekleşmektedir.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Yapmayın Allah aşkına ya! Lütfen yani göz var, izan var. Yapmayın!

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yurt dışında yaşayan vatandaşlarımıza 33 ülkeden 62 ihtisas birimimiz aracılığıyla hizmet veriyoruz. Yaklaşık 9 milyon vatandaşımızın sosyal güvenlik haklarını ve hizmetlere erişimini güçlendirmek için işlemleri elektronik ortama taşıdık. Bugüne kadar vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadığı 37 ülkeyle sosyal güvenlik, 13 iş gücü ve 52 iş birliği anlaşması imzaladık. 2026 yılında İstanbul'da Saygıdeğer Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın teşrifleriyle OECD Beceriler Zirvesi'ne ev sahipliği yaptık. Türk Devletleri Teşkilatının

çalışma, istihdam ve sosyal korumadan sorumlu bakanlarının ikinci toplantısını Kasım 2026'da Ankara'da gerçekleştirmeyi hedefliyoruz. Bu temaslar yoluyla mesleki beceriler, sosyal koruma ve çalışma hayatının dönüşümüne ilişkin deneyimlerimizi ortaklarımızla paylaşıyoruz. Uluslararası platformlarda çalışanlarımızın haklarını korumayı ve iş birliklerini geliştirmeyi sürdüreceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; istihdam politikalarımızın merkezinde daha fazla vatandaşımızın üretime ve çalışma hayatına katılması yer almaktadır. Orta vadeli program ve ulusal istihdam stratejisi hedefleri doğrultusunda istihdamı artırmayı, işsizliği azaltmayı ve iş gücümüzün niteliğini yükseltmeyi hedefliyoruz. 2026 yılı Eylül ayı verilerine göre iş gücümüz 35,4 milyon, istihdamımız 32,4 milyon, işsiz sayısı 2,9 milyon ve işsizlik oranımız ise yüzde 8,4 olmuştur. İşsizlik oranımız kırk bir aydır tek hanelerde seyretmektedir. 15-24 yaş aralığındaki genç işsizlik oranı yüzde 14,8.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Kâğıt üzerinde çok güzel duruyor.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Ne eğitimde ne istihdamda (NEET) olanların oranı ise 2026nın ikinci çeyreğinde yüzde 22,2 olmuştur. Önümüzdeki üç yılda yaklaşık 2,1 milyon ilave istihdam oluşturmayı hedefliyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Öğrencilerin stajını yaptığı sürece...

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Anlatacağım onu da.

İŞKUR aracılığıyla 2026 yılında 1 milyon 75 bin 474 kişinin özel sektörde istihdamına aracılık ettik. 2002'den bu yana 6 milyon kadının -bakın, burası çok önemli- 600 bin engelli vatandaşımızın ve yaklaşık 5,9 milyon gencimizin işe yerleşmesine aracılık ettik.

İSKENDER BAYHAN (İstanbul) - 2002 ya, şaka mısın, yirmi beş yıllık istatistik veriyor!

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Mesleki eğitim kursları, iş başı eğitim programlarıyla milyonlarca vatandaşımızın mesleki beceri kazanmasına aracılık ettik. İlave istihdam sağlayan iş verenlerimize sigortalı başına 65 bin lira destek veriyoruz. İşsizlik sigortası fonunun varlığı da -bakın, burası önemli- 900 milyar liranın üzerine çıkmıştır. (Gürültüler)

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Kaçını işçi alıyor?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Mezun oldukları alanlarda çalışan meslek lisesi mezunlarının iş başı eğitim programlarına katılımında cep harçlığını yüzde 30 arttırdık.

Bakın, Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; burada önemli bir müjdeyi sizinle paylaşmak istiyorum: Değerli arkadaşlarım, aktif iş gücü programlarımızdan dijital dönüşüm, yeşil dönüşüm, yapay zekâ, geleceğin meslekleri ve meslek lisesi mezunlarının kendi alanlarında çalışması durumunda cep harçlıklarını yüzde 50'ye kadar artırımlı ödeme imkânı getiriyoruz. 2027 yılından itibaren uygulanacak bu düzenlemenin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Hikâye anlatmayı bırakın! O çocukların elleri sizin üzerinizde!

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Kadınların iş gücüne katılımını artırmak için iş pozitif programımızda 2,7 milyondan fazla kadının işe yerleşmesine aracılık ettik. Her Meslekte Kadın Eli Projesi'yle kadınların farklı mesleklere yönelmesini destekliyoruz.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Kadın işsizliği kapatılamayan büyük bir yara.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - İş gücü uyum programlarından 2024'ten bu yana 720 bin 224 vatandaşımız yararlandı. Bu programımızdaki katılımcılarının yüzde 80'i kadınlardan oluşmuştur.

Engelli vatandaşlarımız için Engelsiz İŞKUR Platformu'nu geliştirdik. Kendi işlerini kurmalarını kolaylaştırdık. Otizmli ve Down sendromlu bireyler başta olmak üzere özel politika gerektiren gruplar için destekli istihdam projeleriyle ücret desteği sağlıyoruz. Engelsiz İş Gücü Uyum Programları'ndan 5 binden fazla vatandaşımız yaralanıyor. 2026-2027 eğitim öğretim yılı için okullarımıza temizlik ve hijyen koşullarının iyileştirilmesine katkı sağlamak amacıyla Toplum Yararına Programlar (TYP) kapsamında 80 bin kişilik kontenjan tahsis ettik. (Gürültüler)

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Çok büyük başarı(!)

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Ayrıca, okul bahçeleri ve giriş çıkışlarında gözetim ve düzenin desteklenmesi için 81 ilde ek 31 bin TYP kontenjanı ayırdık. (Gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, daha yeni başlıyoruz, enerjinizi günün gerisine saklayın.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Böylece hem kamunun...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Başkan ama tamamen boş şeyler anlatıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Siz dolularını anlatın Sayın Aygun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Anlatacağız zaten.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam, hepinize söz vereceğiz, bir müsaade edin.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Okullarda hijyen diyor, okullarda hijyen mi kalmış? Aileler yapıyor her işi.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Böylece hem kamu hizmetlerinin belirli ihtiyaçlarına cevap veriyor hem de iş arayan vatandaşlarımıza geçici çalışma imkânı sağlıyoruz.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Sınıfları veliler temizliyor!

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Değerli milletvekilleri, gençliğimiz için en büyük hedefimiz, eğitimden iş hayatına geçişlerini kolaylaştırmak ve ilk iş deneyimlerine kavuşmalarını sağlamak. Bu nedenle üç yılda 3 milyondan fazla gencimize ulaşmayı hedeflediğimiz Gençliğin Üretim Çağı (GÜÇ) Programı'na toplam 472,3 milyar lira kaynak ayırdık.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Her genç tükenmiş durumda.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Saygıdeğer Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde meslekî eğitimden staja, ne eğitimde ne istihdamda olan (NEET) gençlerden İlk İşe Uzanan Beş Adım Programı, GÜÇ çatısı altında bir araya getirdik. Birinci program, 2026 yılı itibarıyla İŞKUR'a devredilen Ulusal Staj Programı'dır. Stajla gençlerimizi çalışma hayatıyla erken tanıştırmayı amaçlıyoruz. Bu kapsamda kamu ve özel sektörde 144 bin öğrencimize staj imkânı sağlıyoruz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Orada hayatını kaybeden çocuklarımız ne olacak, onların hesabını kim verecek Sayın Bakan?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Üç yıl sonunda 800 bin öğrencimize staj kapasitesi oluşturmayı hedefliyoruz. (Gürültüler)

İkinci program, ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerimize yönelik Özel İş Gücü Programı'mızdır. Bugüne kadar iş gücü uyum programlarından 61.616 NEET gencimiz yararlandı. Önümüzdeki üç yılda 450 bin gencimizi de eğitime ve istihdama kazandırmayı hedefliyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Gençleri sömürüyorsunuz.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Üçüncü program, devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerimizin çalışma alışkanlığını, disiplinini güçlendiren ve becerilerini geliştiren İŞKUR Gençlik Programı'dır. Bu kapsamda 2 eğitim öğretim yılında toplam 250 bin öğrencimize kontenjan sağladık. 2028 yılı sonuna kadar 1 milyon öğrencimize ulaşmayı hedefliyoruz.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Öğrenciler okula gitmeli, işçileşmemeli.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Bu kapsamda, dördüncü program, meslek lisesi ve meslek yüksekokulu öğrencilerimizin iş hayatına geçişlerini destekleyen ve onları kendi mesleklerine yönlendirmeyi amaçlayan Geleceğim Meslekte Programı'dır. Bugüne kadar 191.145 öğrencimize bireysel danışmanlık hizmeti sunduk, üç yılda 750 bin öğrencimize ulaşmayı hedefliyoruz.

Beşinci ve son program ise özel sektör iş birliğiyle hazırladığımız İşe İlk Adım Programı'dır. Bu programda ilk kez sigortalı olacak olan 18-25 yaş arasındaki gençlerin ilk kez iş deneyimine kavuşmasını ücret ve sigorta primi desteğiyle kolaylaştıracağız.

Değerli milletvekilleri, bunun yanında üretimin sürekliliği için mevcut istihdamı korumayı da önemsiyoruz. 2026 yılında imalat sektörümüz için hayata geçirdiğimiz İstihdamı Koruma Destek Programı kapsamında bugüne kadar 15,5 milyar lira destek sağladık. Programı 2028 yılı sonuna kadar uzatacak düzenlemeyi yaptık ve 2026-28 döneminde toplam 187,5 milyar lira kaynak aktarmayı öngörüyoruz. Turizm sektöründe de istihdamın desteklenmesi için yaklaşık 6 milyar lira kaynak tahsis ettik. Gelecek döneme hazırlanırken savunma sanayimiz gibi stratejik alanların iş gücü ihtiyacını da dikkate alıyoruz. Savunma Sanayii Başkanlığıyla, ASELSAN'la, ROKETSAN'la, TUSAŞ'la özel iş birlikleri yaptık. En son HAVELSAN tarafından yürütülen KOVAN programı aracılığıyla ilk aşamada 18-30 yaş arasındaki 500 lisans mezunu gencimize eğitim ve istihdam yolu açmayı hedefliyoruz. Ayrıca, 2026 yılında 12 ilde düzenlediğimiz bölgesel kariyer fuarlarında 351.753 gencimizi iş dünyasıyla buluşturduk. Böylece vatandaşımızın zaman kaybını azaltırken iş gücü piyasasında doğru kişi ile doğru işin buluşmasını kolaylaştırmayı hedefliyoruz.

Değerli milletvekilleri, uluslararası iş gücü politikalarımızı yüksek nitelikli insan kaynağını ülkemize kazandırmak, ihtiyaç duyulan mesleklerde iş gücü açığını karşılamak ve ülkemizdeki yabancıların kayıtlı istihdamını desteklemek amacıyla yürütüyoruz. Uluslararası iş gücünün bu tamamlayıcı rolünü yerli iş gücünün istihdamını önceleyen bir yaklaşımla ele alıyoruz. Mesleki Yeterlilik Kurumumuz aracılığıyla bugüne kadar 27 sektörde 965 ulusal meslek standardı ve 701 ulusal yeterliliği yürürlüğe koyduk. Mesleki yeterlilik belgesi zorunluluğu bulunan meslek sayısını 244'e çıkardık.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sosyal güvenlik politikamızın temel amacı vatandaşlarımızın yaşamının her döneminde güvenceye erişmesini sağlarken sistemin mali sürdürülebilirliğini de güçlendirmektir. Bu anlayışla kapsamı genişletiyor, hizmet kalitesini artırıyor ve kaynaklarımızı etkin kullanıyoruz. 2002 yılında yüzde 71,5 olan SGK gelirlerinin giderleri karşılama oranının 2026 yılı sonunda yüzde 88 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. 2002 yılında binde 22 seviyesinde olan SGK açığının millî gelire oranının ise 2026 yılı sonunda binde 1,2 düzeyinde gerçekleşmesi öngörülmektedir. Sistemin mali dengesini güçlendirmeye devam ediyoruz. Uyguladığımız prim teşviki, destek ve indirimlerle 2023 yılı başından 2026 yılı Ağustos ayına kadar yaklaşık 2 milyon iş yerine 13 milyon sigortalı için toplam 1 trilyon 302 milyar lira destek sağladık. Aktif sigortalı sayımız 2002'ye göre yüzde 115 artarak yaklaşık 26 milyona ulaştı. Kayıt dışı istihdam oranı ise 2002'de yüzde 52 iken, 2026 yılı verilerine göre yüzde 24,4'e geriledi.

KAYIHAN PALA (Bursa) - Bu oran doğru değil Sayın Bakan, çok abartmışsınız.

İSKENDER BAYHAN (İstanbul) - 2002 ya, çeyrek asırlık bir istatistik, arasan bulamazsın, böyle bir sahtekârlık olmaz.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - 2026 yılındaki çalışmalarımız kapsamında kayıt dışı işçi çalıştırdığı belirlenen iş yerlerine 3,5 milyar lira idari para cezası uygulandı.

İSKENDER BAYHAN (İstanbul) - Uğraşsan çıkaramazsın.

MEHMET MUŞ (Samsun) - Sayın Bayhan...

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Risk odaklı inceleme ve soruşturmalar yürütüyor, iş kazası ve meslek hastalığı incelemelerini gerçekleştiriyoruz.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Meslek hastalıkları mı? Sıfır ölüm sayısı.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Denetim faaliyetlerinin yaklaşık yüzde 88'ini e-rapor sistemine taşıdık. Bu uygulamayı diğer raporlama süreçlerine de yaygınlaştırarak kurum kaynaklarının korunmasını, işlemlerin hızlanmasını ve denetimde şeffaflığın artmasını hedefliyoruz.

Değerli milletvekilleri, emeklilerimizin gelirlerini iyileştirmek için gerekli adımları atıyoruz. 2025 yılının ikinci yarısında 16.881 lira olan en düşük emekli aylığını 2026 yılı Ocak ayında 20 bin liraya, temmuz ayında ise 23.552 liraya yükselttik.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Bayram ikramiyesini artıramadınız. Bir maaş bayram ikramiyesini artıramadınız Sayın Bakan, neyi anlatıyorsun bize!

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - 2018'den bu yana toplam 483,4 milyar lira bayram ikramiyesi ödedik. Elbette bunların yeterli olmadığını biliyoruz.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Bayram başına 1.500 lira düşüyor, bayram başına 1.500 lira; sizin rakamlar.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Artıramadınız ama, gücünüz yetmedi. Biraz utanma, sıkılma olur!

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Saygıdeğer Cumhurbaşkanımızın son Kabine toplantısı sonrasında da ifade ettiği gibi, emeklilerimizin durumunu biraz daha iyileştirecek mali imkânları oluşturuyoruz. Emeklilerimizin yaşadığı ekonomik koşulların farkındayız ve refah seviyelerini yükseltmeye yönelik çalışmalarımızı da kararlılıkla sürdürüyoruz. Bu kapsamda, 2027 yılı Ocak ayından itibaren geçerli olması hedeflenen mevcut yasal artışlar ile ilave iyileştirmeleri de içeren bir çalışma yapıyoruz. Saygıdeğer Cumhurbaşkanımızın talimatıyla özellikle emeklilerimiz arasındaki gelir farklılıklarını gözeten, adalet ve hakkaniyeti esas alan, emeklilerimizin alım gücünü ve yaşam standartlarını iyileştirmeyi amaçlayan bir yaklaşım üzerinde duruyoruz.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Bu hâle siz getirdiniz emekliyi.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz'ın Başkanlığında, Hazine ve Maliye Bakanımız Sayın Mehmet Şimşek ve Ekonomi Koordinasyon Kurulunda yer alan kamu kurumlarımızla birlikte süreci değerlendirerek çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Çalışmalarımız neticelendiğinde bunu, inşallah, sizlerle ve kamuoyuyla paylaşacağız ve yüce Meclisimizin takdirine sunacağız.

Sayın milletvekilleri, aile yapımızı güçlendiren, çalışma hayatı ile aile yaşamını uyumlu hâle getiren aile dostu uygulamaları desteklemeye devam edeceğiz. Çalışan annelerimize yönelik analık iznini sekiz hafta uzatarak yirmi dört haftaya çıkardık. Şehit yakınlarımız, gazilerimiz, vazife ve harp malullerimiz ile hak sahiplerine ilişkin düzenlemelerimizi de geliştirdik. Başkasının yardımına muhtaç derecede malul olanlara yapılan ek ödemeyi yüzde 25 artırdık. Terörle mücadelede yaralanan ancak farklı mevzuat hükümleri nedeniyle haklardan yararlanamayan kişiler ile 15 Temmuz gazilerimizin aylık ve sosyal haklarında iyileştirmeler sağladık. Vazife malulü erbaş ve erlerimizin yeniden muayene talebinde bulunabilme yaş sınırını 55'e yükselttik. Milletimiz için fedakârlık gösteren evlatlarımıza ve ailelerine karşı sorumluluğumuzun bilincindeyiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; vatandaşlarımıza sunduğumuz sağlık güvencesi de sosyal devlet anlayışımızın en somut göstergelerinden biridir. Genel sağlık sigortası kapsamında gelir durumu nedeniyle prim ödeyemeyen vatandaşlarımızın primlerini devletimiz karşılamaktadır. Genel sağlık sigortasının vatandaşımıza sunduğu güvence yalnızca hastanelere başvurabilmekten ibaret değildir; bu güvence, tedavide kullanılan ilaca, cihazlara, tıbbi malzemeye ve özel beslenme ihtiyaçlarına erişimi de kapsamaktadır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Meslek hastalıklarını bu kapsamda değerlendiriyor musunuz? Meslek hastalıkları çok arttı Sayın Bakan.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Bu nedenle, geri ödeme listelerimizi bilimsel kriterlere ve talep edilen ihtiyaçlara göre sürekli güncelliyoruz. İlaç ve tedaviye erişimi güçlendirmeyi sürdürüyoruz. 2000'li yılların başında bedeli ödenen ilaç sayısı 3.986 iken, bugün 8.845 ilacı geri ödeme kapsamında bulunduruyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - İlaç katılım payını emeklide kaldırmayı düşünmüyor musunuz? Onu da kaldırın.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Yalnızca 2026 yılında 253 ilacı daha kapsama aldık, bunların 29'u kanser tedavisinde kullanılan ilaçlardır. 2025 yılında geri ödeme kapsamına alınan 5 farklı immünoterapi ilacı sayesinde son bir yılda yaklaşık 41 bin kanser hastamızın tedaviye erişimi sağlandı. SMA tedavisinde 2'nci bir ilacı daha geri ödeme kapsamına aldık. 18 yaş altındaki Tip 1 diyabetli çocuklarımız için sürekli glikoz izlem cihazlarının bedellerini karşılıyoruz. Bu kapsamda yaklaşık 155 bin reçete için 1 milyar 800 milyon liraya yakın ödeme gerçekleştirdik.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Kampanyalara başvurmak zorunda kalıyorlar hâlâ.

KAYIHAN PALA (Bursa) - Tip 1 18 yaşında gitmiyor Sayın Bakan.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Prostat kanseri, kalp yetmezliği, kronik böbrek hastalığı, nadir hastalıklar gibi alanlarda yeni tedavi seçeneklerine erişimi genişlettik. Tekerlekli sandalye, işitme cihazı ve diyabet tedavisinde kullanılan tıbbi cihaz ve malzemeler dâhil çeşitli ürünlerin geri ödeme tutarlarında yüzde 20 artış gerçekleşiyor.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Vatandaş üzerinde ne kadar ediyor?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Yüzde kaç...

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Çölyak ve belirli metabolizma hastalıklarında özel beslenme ürünlerine sağlanan ödemeleri yüzde 30 arttırdık.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Bakan, sizin kullandığınız gözlükte katkı payı ne şu ana kadar?

CAVİT ARI (Antalya) - 90 lira...

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Hasta alt bezi, uyku ve solunum cihazları gibi gündelik yaşamı doğrudan etkileyen...

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Yetmiyor, yetmiyor!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çubuk... Sayın Aygun...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Başkan, sizin kullandığınız gözlüklerdeki katkı payını söylesin Sayın Bakan.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - ...tıbbi cihaz ve malzemelerde yaptığımız...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kifayetimüzakere...

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - ...düzenlemelerde de tedavi kadar yaşam kalitesini önemseyen yaklaşımımızın bir parçasını oluşturmaktadır.

Aile hekimlerinin reçete edebildiği ilaçların sayısını artırıyor, akılcı ilaç kullanımını teşvik eden uygulamalarla israfı önlemeye çalışıyoruz. Sağlık hizmeti sunumunda her basamağın doğru kullanılmasını sağlayacak teşvik mekanizmaları üzerinde çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Medila üzerinden binlerce hastane, eczane ve sağlık hizmeti sunucusuna çevrim içi hizmet sağlıyoruz. SGK hizmetlerini vatandaşlarımız için daha kolay erişilebilir hâle getiriyoruz.

Sayın milletvekilleri, sosyal güvenlik ve sağlık hizmetlerinde vatandaşlarımızın hayatını kolaylaştıracak yeni ve kapsamlı bir dijital dönüşümün müjdesini buradan paylaşmak istiyorum. Önümüzdeki yılın başlarında hayata geçirmeyi hedeflediğimiz bu sistemle vatandaşlarımız sosyal güvenlik ve sağlık işlemlerini çok daha hızlı ve daha kolay gerçekleştirebileceklerdir. Özellikle sağlık raporlarının ve düzenli reçetelerin yönetiminde önemli kolaylıklar sağlayacak, gereksiz hastane başvurularını azaltarak hem vatandaşlarımızın hem de hastane ve doktorlarımızın yükünü hafifleteceğiz.

Sistem, koruyucu ve önleyici sağlık hizmetlerini de kapsayan, vatandaşlarımızın ihtiyaçlarını önceden gözeten, onlara yol gösteren ve doğru sağlık hizmetine yönlendiren bütüncül bir yapıya sahip olacaktır. Uluslararası alanda da örnek gösterilecek bir dijital dönüşüm olacağına inandığımız bu sistemle ilgili çalışmalarımızı en kısa sürede Saygıdeğer Cumhurbaşkanımıza arz ederek kamuoyuyla paylaşacağız.

Sosyal güvenlik sistemimizin gelirlerini korumak için prim tahsilatını ve borç yönetimini de titiz bir şekilde yürütüyoruz. 31/8/2026 tarihine kadar yapılacak tecil işlemlerinde tecil faizi yüzde 39 yerine yüzde 29 olarak uygulanmıştır. Bu kapsamda 325 milyar liralık SGK prim alacağı taksitlendirilmiştir. Sosyal güvenlik sistemimizi daha kapsayıcı, erişilebilir ve güçlü kılarken vatandaşlarımızın sağlık ve sosyal koruma hakkını sürdürülebilir mali yapı içerisinde güvence altına almaya devam edeceğiz.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, son olarak Bakanlığımız ile bağlı ve ilgili kuruluşlarımızın 2027 yılı bütçe teklifleri hakkında sizleri bilgilendirmek istiyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bu, taşeronda kalanlara kadro verilecek mi, onları da söyleyin Sayın Bakan.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Bakanlığımızın 2027 yılı toplam bütçe teklifi...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Emeklilikte kademe bekleyenler var, bunlar için çözüm var mı?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Müsaadenizle, bitiriyorum, sizi dinleyeceğim ben.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bitiriyorsunuz, bunlar üzerinde...

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Toplam bütçe teklifi 2 trilyon 395 milyar...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gürer...

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - 824 milyon 844 bin liradır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Taşeronda kalanlar soruyor, emeklilikte kademe bekleyenler soruyor...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Soru kısmında soracaksınız.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - ...usta çırak mağdurları soruyor; bitiriyor, açıklamıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Soru kısmında sorarsınız.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Cevap alamıyoruz sorularda da.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çubuk, soru sormuyoruz şu an, Sayın Bakan konuşuyor.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Sorularda da cevap alamıyoruz.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Sayın Başkan, müsaadenizle.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - Bakanlığımızın 2027 yılı toplam bütçe teklifi 2 trilyon 395 milyar 824 milyon 844 bin liradır. Bakanlık merkez ve yurt dışı teşkilatı harcamaları için 7 milyar 512 milyon 634 bin lira bütçe teklif edilmiştir. Bütçemizden Sosyal Güvenlik Kurumu...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI VEDAT IŞIKHAN - ...Başkanlığına 2 trilyon 266 milyar 365 milyon 277 bin lira, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğüne 121 milyar 946 milyon 933 bin lira olmak üzere 2027 yılında toplam 2 trilyon 388 milyar 312 milyon 210 bin lira kaynak aktarılması öngörülmektedir.

Merkezî yönetim bütçesi içerisinde yer alan ve Bakanlığımızın ilgili kuruluşu olan Mesleki Yeterlilik Kurumu Başkanlığının bütçe büyüklüğü ise; gider bütçesi 388 milyon 658 bin lira, gelir bütçesi 441 milyon 767 bin lira, net finansman 3 milyon liradır.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri; Bakanlığımıza tahsis edilen bütçeyi 2025 yılı kesin hesabında da görüldüğü üzere ödenek üstü harcamaya yer vermeden, tasarruf ilkelerini ve kamu yararını gözeterek kullandık. Sayıştay denetimlerinde 2025 yılı mali rapor ve tablolarımızın önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi sunduğu değerlendirilmiştir. Bakanlığımızla bağlı ve ilgili kurumlarımıza ilişkin 2025 yılı Sayıştay denetim raporlarında toplam 6 bulguya rastlanmış olup bunların 3'ünün muhasebe işlemlerinden kaynaklandığı görülmüştür. Denetimlerde tespit edilen hususları da yakından takip ediyoruz.

Terörsüz Türkiye hedefimizin ülkemize birlik ve kardeşliğin yanı sıra çalışma, üretim ve yatırım imkânlarını da güçlendireceğine inanıyoruz.

2027 yılı bütçemizi aynı sorumlulukla kullanacağımızı ifade ediyorum.

Görüşlerimizde söz alacak, yapıcı eleştirileriyle ve değerlendirmeleriyle vizyon katacak değerli milletvekillerine sağlayacakları katkı için şimdiden teşekkür ediyorum.

Son olarak, bugün burada paylaştığımız bütün bu çalışmaların ve elde ettiğimiz kazanımların arkasında büyük bir özveriyle çalışan güçlü bir teşkilatımızın bulunduğunu ifade etmek isterim. Bakanlığımızın ve bağlı kuruluşlarımızın yaklaşık 45 bin kişilik büyük ailesinin her bir ferdiyle aynı sorumluluğu paylaşmaktan, onlarla birlikte ülkemize ve milletimize hizmet etmekten büyük bir onur duyuyorum. Bu vesileyle Bakanlığımızın her kademesinde görev yapan tüm mesai arkadaşlarıma emekleri için, özverili çalışmaları için yürekten teşekkür ediyorum.

Tüm gün bu salonda bizleri misafir eden Meclisimizin değerli emekçilerine de şükranlarımı sunuyorum. Aziz milletimizi, Sayın Başkanı, Değerli Komisyon üyelerini ve kıymetli hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi sayın milletvekillerine söz vereceğiz.

Sayın Taşcıer, sizden başlayacağız.

Değerli milletvekilleri, süreyle alakalı süreyi dikkatli kullanırsınız, süre uzatımı yapmayacağız.

Buyurun Sayın Taşcıer, süreniz on dakika.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar ve basın emekçileri; hepinizi Yeni Parti Grubu adına saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, bugün 3 Kasım, idrakinizin üzerinden yirmi dört yıl geçti ama bu sürede güya ekonomiyi büyüttünüz ama emeği küçülttünüz, sözde bütçeyi büyüttünüz ama işçinin lokmasını küçülttüğünüz, vatandaşı çalışırken yoksul, emekli olunca daha da yoksul yaptınız, işsizliği değil ama işsizin umudunu azaltmayı başardınız. Sizin ekonomi modelinizde artmayan tek şey: Vatandaşın refahı. Bir de sürekli ekonomik istikrardan bahsediyorsunuz. Kimin istikrarı? Ekonomik rakamlar büyürken emekli yoksullaşıyorsa, çalışanın alım gücü düşüyorsa sizin "istikrar" dediğiniz şeyden emeklinin, emekçinin yararlanmadığı kesin. Kim yararlanıyor? Faizci, foncu, yandaş.

Sayın Bakan, 2027 bütçesinde sosyal güvenliğe ne kadar ayırdınız? 2 trilyon 887 milyar. Faize 3 trilyon 970 milyar... Aradaki fark 1 trilyon 88 milyar yani emekliye 100 lira faizciye 138 lira. Bir de çıkıp "Emekliyi enflasyona ezdirmedim." diyorsunuz. Emekliyi enflasyona ezdirmediyseniz emekli neden pazar için akşam saatini bekliyor, neden ikinci bir iş arıyor? Ya, Sayın Bakan, bu ülkede birkaç ay önce bir emekli hayatına son verdi onuru için ama ben sizin tek bir açıklamanızı dahi görmedim.

CAVİT ARI (Antalya) - Yapamaz!

GAMZE TAŞCIER (Ankara) - "Sosyal güvenlik bütçesinin payını artırdık." diyorsunuz. Ne yaptınız? 448 milyar olan bütçeyi 2 trilyon 396 milyara çıkardınız, sosyal güvenlik programına ayırdığınız kaynağı da yüzde 54 artırdınız. Maşallah, rakamlarda sıfırlar havada uçuşuyor! Peki, bu artışın bütçedeki payı ne? Bu yıl her 100 liranın 9 lira 87 kuruşunu sosyal güvenlik harcamasına ayırmışken 2027 için 10 lira 59 kuruş uygun gördünüz. Yani bütçedeki sosyal güvenliğin payını sadece 72 kuruş artırdınız; yanlış duymadınız, 72 kuruş! Vallahi Sayın Bakan, bu kadar büyük bir refah hamlesi karşısında insan ne söyleyeceğini şaşırıyor(!) Şimdi, buradan bütün emeklilere seslenelim: İktidar size 72 kuruşluk refah payı layık görüyor. Bütçede sıfırlar bol, trilyonluk ama emekliye layık görülen o sıfırın virgülden sonraki kuruşu. Emekliler için hazırladığınız 2027 programına da baktım, vallahi raporda emekliye bir sabretmeyi bir de mümkünse ölünceye kadar çalışmayı şart koymuşsunuz. Tabii, seçim takvimi de yaklaşınca aklınıza emekliler geliyor. Basından öğrendiğimiz kadarıyla, yoksullukta eşitlediğiniz emeklileri şimdi yaşlarına göre ayıracakmışsınız. Mesela 65 yaşını doldurana daha fazla, yaşı daha küçük olanlara da daha az refah. Ne diyeceksiniz? "64 yaşında geçinemiyorum." diyen kişiye "Az sabret, bir yıl daha dişini sık, seneye refaha mı ulaşacaksın" diyeceksiniz?

Sayın Bakan, emekliliğin bir sosyal yardım programı olduğunu size düşündüren nedir bilmiyorum ama kazanılmış bir sosyal hak olduğunu hatırlatmaktan da hicap duyuyorum. Yıllarca yüksek prim ödeyen emekli ne olacak? Malulen erken emekli olanlar, mesela 65 yaşında 2 emeklinin primleri, çalışma günleri, hakları birbirinden farklı ya da 1 günle 17 yıl emekliliği bekleyenlerdeki adaletsizliği nasıl gidereceksiniz? Sayın Bakan, emeklinin yaşını hesaplayacağınıza hakkını hesaplayın.

Gelelim asgari ücrete; net 28.075 lira, açlık sınırı 37.801 lira. Daha maaş hesaba yatmadan 9.700 lira açık var. Size soruyorum: Bu işçi ne yapacak? Allah aşkına, ayın ilk yirmi günü yaşayıp son on gün nefesini mi tutacak? Her geçen gün yeni yasaklar getiriyorsunuz ya, hani basın özgürlüğü, ifade özgürlüğü, onları bir kenara koyuyorum; siz, bu millete geçinmeyi bile yasaklar hâline geldiniz.

Öte taraftan, 2023 yılından bu yana vazgeçtiğiniz toplam vergi geliri 15 trilyon. Bunun 4 trilyon lirası doğrudan şirketlere sağladığınız avantajlar. 2027 için de 5 trilyonluk vergiden vazgeçiyorsunuz. Peki, bu kadar vergi ayrıcalığı karşısında emekçi ne kazandı? Kaç kişiye kalıcı ve güvenceli iş sağladınız? Kaç emekçiyi insanca yaşayabileceği bir emeklilik ücretiyle kavuşturdunuz? Kadınların istihdamındaki hangi yapısal sorunları çözdünüz?

Şimdi, çalışma hayatındaki başarı hikâyenize bakalım. Geçen yıl hepimiz bu salondaydık. İş gücüne katılım ve istihdam rekorlarıyla övündünüz ama bu yıl kendi bütçe gerekçeniz, verdiğiniz sözlerin hiçbirini tutmadığını gösteriyor. İş gücüne katılım hedefi tutmamış, istihdam hedefi tutmamış, üstelik gelecek yılın hedeflerini de aşağı çekmişsiniz. Anlaşılan tasarruf tedbirlerini istihdam ve iş gücü hedeflerine de uygulamışsınız. Asıl dünyanın bizi kıskandığı bir mucizeniz var. İş gücü ve istihdam verileri ortadayken işsizliği düşürdünüz. Mucize tarafı nerede biliyor musunuz? İş arayan insanları iş sahibi yaparak düşürmediniz. Ne yaptınız? İş aramaktan vazgeçmesini beklediniz, iş aramaktan vazgeçince resmî işsiz sayılmıyor çünkü. Ne güzel dünya, iş yok ama işsizlik düşüyor! Geçen yıl iş aramaktan vazgeçenlerin sayısı 2,4 milyonken bugün 2,5 milyon. 200 bin kişi daha iş aramaktan vazgeçerse hem ilk kez resmî işsiz sayısını sollayacak. Yani siz hem işsize hem de umuduna pusu kurdunuz. Özellikle kadınların yaşadığı tablo bu umutsuzluğu daha da gösteriyor: Kadınların istihdam oranı 32, iş bulma umudunu kaybedenlerin oranı yüzde 57 ve 2020'de "Umudum yok." diyen kadın sayısı 810 binken bugün 1,5 milyon.

Bir de iş bulanların nasıl bir çalışma ortamında çalıştığına bakalım. İş bulmak bu ülkede güvence sağlamıyor, çalışmak yoksulluktan kurtarmıyor, yıllarca çalışmak insanca bir emekliliği garanti etmiyor.

Sayın Bakan, Avrupa'yı solladığımız bir başarınız var. Nedir? Çalışma saatleri. Türkiye'de fiilî haftalık çalışma süresi 42,5 saat, Avrupa ortalaması 36 yani bizim işçimiz 338 saat yılda daha fazla çalışıyor. Peki, çalışma saatinde bizi kıskanan Avrupa ücret de refah da sendikal haklar da kıskanıyor mu? Yok çünkü bunlarda Afrika seviyesine düşüyoruz. İşçinin çalışma süresinden tasarruf etmeyi aklınızdan bile geçirmiyorsunuz; iş, ücretine, kıdemine, emekliliğine gelince tasarruf etmekte üstünüze yok.

Sendikalılaşma oranı; vallahi az önce rakamları açıkladınız ama özel sektörü açıklamadınız. Özel sektörde 6,5 yani sendikalı olmak özel sektörde istisnaya dönüştü.

İş kazalarına geliyorum. 766 bin iş kazası var, 22 bini çocuk bunlardan, hayatını kaybedenlerden ama 22 milyon çalışanın olduğu koca ülkede 916 meslek tanısı konmuş. Ölüm hanesi sıfır ama yine sizin kayıtlarınızda meslek hastalıkları nedeniyle 11 bin ölüm geliri dosyası var.

Sayın Bakan, her seçim döneminde olduğu gibi 2023 seçimlerinde de vaatleriniz havada uçuştu. Küçük esnafa 7200 prim günü, ev kadınların emekliliklerinin primlerinin üçte 1'ini devlet karşılayacaktı, birinci dereceye yükselen bütün memurlar 3600 ek gösterge alacaktı, bakım emeği, yaşlı bakım sigortası, bunların hepsi hayata geçecekti. Bir de memur emeklilerinden esirgediğiniz seyyanen zam var. Yani yıllarca devlete hizmet etmiş memurları emekli olduğuna pişman ettiniz.

Sayın Bakan, burada yalnızca bir yerine getirilmemiş vaatlerden bahsedemeyiz, bunların hepsi aslında emeğin millî gelirden aldığı payı azaltan tercihlerinizin sonucudur. O nedenle, ben bu bütçeyi aslında 5 kelimeyle özetlemek istiyorum. Her ne kadar az önce geçen seneden hiçbir farkı olmayan bu sunumunuzu yapsanız da hiçbir şeyin değişmeyeceğini maalesef üzülerek ifade etmem lazım. Bu bütçede biz neler söylesek de boş. Ben 5 kelimeyle özetleyeyim: Bu bütçe faize cömertlik bütçesidir, emekliye kuruş bütçesidir, işçiye nasihat, işsize istatistik, kadına da umutsuzluk bütçesidir.

Komisyonu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Yaman, buyurun.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben bugünkü sunumumu 4 başlıkta sunmaya çalışacağım Sayıştay raporu, çocukların korunması ve gelişimi, istihdam ve iş sağlığı güvenliği ve sosyal güvenlik üzerinden.

Öncelikle, Sayıştay raporuna bakmak istiyorum. Sayıştay raporunda çarpıcı bulgulardan bir tanesi 2025 yılında giderin yüzde 99,12'si cari transferler yani sigorta prim teşvikleri kapsamında Sosyal Güvenlik Kurumuna ve İşsizlik Sigorta Fonuna yapılan katkı. Onun dışında personel gideri yüzde 1 dahi değil. Burada iş müfettişi kadrosu, sosyal güvenlik uzmanı gibi çok sayıda hem sayısal yetersizliği hem de ödenek zafiyetini çok net bir şekilde görüyoruz. Sayıştay raporunda iki çarpıcı bulgu var, mutlaka bunu söylemek zorundayız, Sosyal Güvenlik Kurumunun sistemin finansmanına ışık tutan bir şey. Kurumun muhasebe sistemi ile alacakların takip edildiği yazılımlar arasında bir entegrasyon bulunmadığı, bu nedenle de daha mali tablolarda doğru bilgiye ulaşılamadığı uyarısı var. İşsizlik Sigortası Fonu çok önemli, fon 883 milyar lirayla 2025'teki işsizlik ödeneğinin tam 11 katına çıkmış fakat Haziran 2026'da sadece işsizlerin yüzde 17'si bundan faydalanabilmiş yani fon işverene âdeta kaynak yapılmış.

Çocukların korunması başlığına geldiğimizde, TÜİK'in 2025 istatistiğinde çocukların maalesef yüzde 22,8'i çalışıyor bu ülkede, yaklaşık 900 bin çocuk 15-17 yaş arasında. 2019'da en son yapılmış 15 yaş altında o yıllarda 144 bin yani şu anda biz 1 milyonu aşkın çocuk olduğunu düşünüyoruz sadece -emin değiliz- ve bunu çocuk yoksulluğuyla birlikte değerlendirmemiz gerekiyor

ama siz performans göstergenizde neye bakıyorsunuz? Çok vahim bir tablo, 1 milyonu geçkin çocuk işçiliğinde 32 bin çocuğa ulaşmayı hedefliyorsunuz. Daha buradan göstergenizde çok vahim bir durum var.

İstihdama bakacak olursak, 2027-29 Orta Vadeli Program'ınızda çok süslü kelimelerle gençlere, kadınlara ve engellilere istihdam olanağı sağlayacağınızı söylüyorsunuz ama biz bunu sizin performans göstergelerinizde görmüyoruz. Standart işsizlik oranlarının dışında, bir ulusal istihdam stratejisinin anlatımına yönelik bir toplantı sayısı hedefi koymuşsunuz, hedef de gerçekleşenin daha altında. Yani, siz bu hedefi daha azaltmayı mı düşünüyorsunuz? Yani, zaten toplantı sayısı bir performans hedefi asla olamaz.

Çalışma hayatı ve sosyal diyaloga baktığınızda ise daha vahim bir tablo var. Yine proje sayısı ve çalışma sayılarını koymuşsunuz hedef olarak. Mobbing kaynaklı başvuru sayısına bir hedef koymuşsunuz, bunu takip etmeniz çok doğal ama 10 bin gibi bir hedef koymanız asla bunun önüne geçemeyeceğinizin âdeta bir itirafı niteliğinde. Mevsimlik tarım işçisi sayısına bakıyoruz, siz bir sistem kurdunuz, e-METİP sistemi, 2023 yılından beri biz bunları dinliyoruz. Göç haritası oluşturulacak, haritalama ve profilleme çalışmaları yapılacak, bu yıl yine göç haritası çalışması yapılacak. Peki, e-METİP kapsamında bu bulgularınız nedir, bizim kaç mevsimlik tarım işçisi var? Biz 2 milyondan fazla tarım işçisi olduğunu düşünürken, bakın, sizin koyduğunuz, ulaşmayı hedeflediğini sadece 80 bin. Üstelik buradan anlamıyoruz mevsimlik tarım işçi sayısını arttırmak mı istiyorsunuz, azaltmak mı istiyorsunuz? Oysa yapmanız gereken, oradaki ailelerdeki çocukların eğitim durumu, hijyen koşulları; ona yönelik bir hedef biz burada asla görmüyoruz.

İşçilere gelecek olursak, işçi sağlığı ve iş güvenliği; 2023'te 1.932 işçimizi kaybetmişiz, 2025'te 2.105 işçi. Aynı yıl her gün en az 6 işçiyi kaybetmişiz, bakın, çok vahim. Yıl genelinde 94 çocuk işçi kaybetmişiz, yıl genelinde 126 -65 yaş, mecburen çalışmak zorunda olan- işçiyi kaybetmişiz ve 91 mülteci işçi kaybetmişiz. Ben bunlara yönelik hiçbir hedef görmüyorum. Siz elbette ki ölümlü iş kazasını takip edeceksiniz ama ölümlü iş kazasına 6,3 gibi bir oran vermeniz, bu da bir itiraftır. Siz hiçbir zaman ölümlü kazayı önleyemeyeceksiniz ve ölüm için bir oran koyuyorsunuz burada; asla kabul edilebilir bir şey değil.

Sosyal güvenlik sistemine bakacak olursak, siz bir önceki bütçede önümüzdeki yıl için gelirin gideri karşılama oranı olarak yüzde 100,9 vermişsiniz. Şimdi 80,7 olarak güncellemişsiniz. Nedir bu yani bunu bir de hedef olarak koymuşsunuz, zaten yüzde 100'ü gördükten sonra daha azı hedef koymak bir performans göstergesi olamaz, bir başarı değildir. Sosyal güvenliğin bence en çarpıcı tablosu burada. Öncelikle 2026 başlangıç ödeneğiyle 2027 ödeneği arasında sanki 5,3 kat artmış gibi gözüküyor ama bu bir sosyal politika başarısı değil. Hazineden Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılan 1 trilyon 900 milyarlık yardımla alakalı bu. Dolayısıyla burada bir başarı yok. Üstelik siz 2026 ödeneğini Haziran ayında daha fazlasını harcamışsınız; burada bir bütçe disiplininden de maalesef söz edilemiyor.

Yıllar içinde, bakın, Kasım 2025'ten Ağustos 2026'ya kadar her yaptığınız, her çıkardığınız yönetmelik, kanun çalışanın ve emeklinin cebinden biraz daha fazla para çıkarmış. Bakın, burada, işte, GSS primlerini kendi ödeyenlerin oranını yüzde 3'ten 6'ya çıkarmışsınız. İkinci basamakta, üçüncü basamakta giderek rakamlar arttı; 50 lira, 90 lira. 100 lira gibi. Devlet katkısı 1 puandan 0,5'e indi ve en son Ağustosta da Sosyal Güvenlik Kurumuna devlet katkısı kaldırıldı.

Şimdi, engelli emekliliğe özel bir önem atfetmek istiyorum. Buradaki arkadaşlarımızın çoğu bilir, hepsiyle görüşmüşlüğüm vardır; bir gecede Ekim 2008 öncesi vergi indirimi üzerinden emekli olan engellileri bir gecede çalışma gücü kaybı üzerinden emekliliğe döndürdünüz. Çok sayıda engellimiz mağduriyet yaşıyor şu anda. Üstelik sağlık değerlendirme sisteminin de değiştirdiniz. Sağlık değerlendirme sistemi değişince oranlar tekrar düştü. Üstelik bu kanunla aslında aylık almaya hak kazananlar haklarını sürdürecekken tekrar kontrole çağırıp oranlar yeniden düşürüldü. Anayasa Mahkemesinde bu konuyu takip ediyoruz ama çok sayıda mağduriyetimiz var.

Bakım sigortası, yıllardır biz bunu duyuyoruz, On İkinci Kalkınma Planı'nda var, SGK'nin 2025-2026 hedeflerinde var, şimdi orta vadeli plana koymuşsunuz; hep aynı şey, "Bakım sigortası çalışılacaktır." Nüfusumuz yaşlanıyor, engellimiz var; bununla ilgili artık yeni bir şey duymak istiyoruz biz.

Kademeli emekliliği birçok arkadaşımız söyleyecektir ama ben de vurgulamak istiyorum; 8 Eylül 1999 tarihinden sonra ilk kez sigortalı olan ve 2023 yılında çıkarılan EYT'den faydalanamayan, emeklilik yaş ve prim şartlarının sigorta başlangıç tarihine göre basamaklandırılma modeli; bu çok önemli ama biz bütçenizde buna dair hiçbir şey görmüyoruz. Vatandaşlar umutla bunu bekliyor şu anda ama böyle bir şey yok. Bir yılla, on yılla, on yedi yıla varan bir emeklilik yaş kaybı var; bunun derhâl telafi edilmesi gerekiyor.

Ödenmeyen ilaçlara girmek istiyorum, çok önemli; Ekim 2026 TİTCK listesi ile SGK'nin aynı tarihte ödeme yapmayı taahhüt ettiği listeyi karşılaştırdığımızda 28 kanser ilacının TİTCK'de olmasına rağmen hiç ödenmediğini görüyoruz. Üstelik bu kanser ilaçları şu anda Türkiye'deki en temel kanser olan kadınlarda meme kanseri, akciğer kanseri, mesane, prostat. Bakın, TİTCK onay vermiş, 28 ilacın geri ödemesi yok. Üstelik geri ödemesi olan ilaçların da birçoğu endikasyona dâhilinde olmadığı için geri ödenmiyor. Bakın, çağı yakalamaksa, bizim kanserde son kullanılan ilaçları yakalamazsanız kanserle başa çıkmanız asla mümkün değil ve bunlar ödenebilecek rakamlar da değil.

En son olarak ödenmeyen tıbbi cihazlara girmek istiyorum. Evet, sürekli glikoz ölçüm sensörlerini ödemeye başladınız, bizi çok mutlu etti bu fakat 18 yaşla sınırlandırmanızın bir anlamı yok çünkü Tip 1 diyabet ömür boyu süren bir hastalık. Neden 18 yaş sonrasını cezalandırıyorsunuz? Mutlaka yaşam boyu devam etmeli. İşitme cihazları, akülü tekerlekli sandalye evet ödüyorsunuz ama reel fiyatlara o kadar uzak ki bu. Bakın, biz burada hedef olarak ne kadarı reddedildi, yüzde kaçını ödüyorsunuz? Bunları alamayan insanların takibini yapıyor musunuz? Bizim bunları görmemiz gerekiyor performans hedefimde.

Özet olarak, Sosyal Güvenlik Kurumunun 2027 yılı için sunduğu bütçe ne sosyal hakları gözetiyor ne bütçe disiplinine uyuyor ne de çalışan ve emeklinin haklarını gözetiyor diyorum.

Sizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Halide Türkoğlu, buyurun lütfen.

HALİDE TÜRKOĞLU (Diyarbakır) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; ben konuşmama 8 Kasım 2025 tarihinde Dilovası'nda bulunan Ravive kozmetik iş yerinde yanarak hayatını kaybeden Cansu Esatoğlu, Nisanur Taşdemir, Tuğba Taşdemir, Esma Gikan, Şengül Yılmaz, Hanım Gülek ve Tuncay Yıldız'ı anarak başlamak istiyorum.

Bunun bir tesadüf olup olmadığını bilmiyorum ancak böylesi bir davanın işçilerin yaşam hakkını korumakla yükümlü olan bir bakanlığın bütçesinin görüşüldüğü güne denk gelmesi tesadüfün ötesinde bakanlığın sorumluluklarını ve denetim politikalarını bu salonda sorgulamamız için güçlü bir hatırlatmadır. Çünkü bugün, burada konuştuğumuz Bakanlığınızın bütçesinin karşısında alınmayan önlemler, yapılmayan denetimler ve geri getirilemeyecek hayatlar var. İşte, bu yüzden ben hangi bakanlığın bütçesini konuştuğumuzu bir iki cümleyle açıklamak istiyorum: Bu ölümlerdeki sorumluluğunuzu sorgulamamız gereken işçilerin, kadınların yaşam hakkını koruma yükümlülüğünü yerine getirmeyen bir bakanlığın bütçesini konuşuyoruz. Bu bakanlığın bütçesine itirazımızı tam da buradan yükseltiyoruz. Dilovası'ndaki iş cinayetinde yaşamını yitiren kadınlara ve çocuklara karşı boynumuzun borcudur bu bakanlığın sömürü rejimine dönüşen emek rejimini reddetmek. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı iş bölümü elbette ki sadece bu bakanlığın bütçesiyle anlatacağımız bir şey değil. Ancak kadınların çalışma yaşamında maruz kaldığı eşitsizliğin somut politikalarını hayata geçiren bugün bütçesini konuştuğumuz Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığıdır. Bizler, yıllardır "Kadınların ekonomik özgürlüklerinin önündeki en büyük engellerin başında nitelikli ve kalıcı iş imkânlarının yaratılmaması geliyor." dedik. Siz kısa vadeli girişimcilik ve- tırnak içerisinde- beceri programları dışında kadınlar için ne yaptınız? Ev işçisi kadınların güvenceli koşullarda çalışabilmesi için ne yaptınız? Bakın "ev emekçisi" kavramı size yabancı gelebilir ama bu emeği veren kadınları sizler çok iyi biliyorsunuz. Evlerinize, konfor alanlarınıza gelen temizlik işçisi kadınlardır, bebek ve yaşlı bakım hizmeti veren kadınlardır, gittikleri evlerde her türlü taciz, sömürü ve şiddetle her an karşı karşıya kalan kadınlardır. İş sağlığı ve güvenliği olmadığı için yaşamı her an risk altında olan kadınlar için ne yaptınız Sayın Bakan? Ben size ne yapmadığınızı özellikle hatırlatmak isterim: Hayatta kalabilmek için kayıt dışı işlerde çalışan kadınları bir kez daha Bakanlığınızın bütçesinde görmezden geldiniz. Ev işçilerini İş Kanunu'nda, Borçlar Kanunu'nda ve bütçede görünür kılmadınız, sendikal örgütlenme haklarını engellediniz, çalıştıkları evlerde, iş yerlerinde yaşadıkları taciz ve hak ihlallerine karşı başvurabilecekleri tek bir mekanizma oluşturmadınız Sayın Bakan. Bakın, kadınların yoğunlukla çalıştığı iş kollarındaki sendikasızlığın verileri bizzat Bakanlığınızın sunduğu verilerden hareketle kamuoyuna sunuldu. Dokuma, hazır giyim ve deri iş kolunda işçi sayısı ocak ayında 39 bin 614 artarak 1 milyon 52 bin 756'ya yükseldi. Buna rağmen sendikalı işçi sayısı 4.862 azalmış ve sendikalaşma oranı yüzde 7,41'e gerilemiştir, bu iş kolunda çalışan kadınların ise yalnızca yüzde 5,91'i sendikalı. İletişim iş kolunda işçi sayısı 204.416'dan 209.179'a yükselirken kadınların sendikalaşma oranı da yüzde 5,54'te kalmıştır yani bu iş kolunda yalnızca 20 kadından biri sendikalı olarak çalışıyor. Çalışan her 10 kadından yalnızca 1'i sendikalı Sayın Bakan. Kadınların emeğinden yararlanıp onların örgütlü gücünden korkan bu çalışma düzenini besleyen bütçenizi asla kabul etmiyoruz. Altı yüz elli altı gündür Digel Tekstil işçileri kadın öncülüğünde grevdeler, talepler ne? Sendikal hak, işe iade, insanca ücret, mobing ve baskıların son bulması, kreş hakkı. Bakın, yine bir veriyi sizlerle paylaşmak istiyorum: Yıllık değişime göre sigortalı çalışan sayısının en hızla azaldığı iller yüzde 17,2'yle Malatya, yüzde 15,5'le Adıyaman ve yüzde 11,4'le Hatay oldu, deprem bölgesindeki bu 3 il kayıtlı istihdam kaybının en yüksek yaşandığı iller arasında yer aldı. Yakın zamanda Adıyaman'da tütün işçisi kadınlarla bir araya geldik, kadınlar bize tütün üretiminin her aşamasında verdikleri emeği, artan mazot, gübre, su ve elektrik maliyetleri karşısında nasıl ayakta kalmaya çalıştıklarını anlattılar. Ürettikleri tütünün çoğu zaman ellerinde kaldığını, bu işi severek ya da isteyerek değil başka bir geçim kaynakları olmadığı için yapmak zorunda kaldıklarını söylediler. Kadınların çalışma yaşamlarına katılmak için sunduğunuz projelere dair bir kadının sözünü özellikle burada iletmek istiyorum: "Tütün dışında bir iş yapmak istedik, başvurularımızın çoğu cevapsız kalırken bir tanesine olumlu cevap verildi, o da arıcılık ancak bize gönderdikleri arılar bir yıl bile yaşayamadı. İşte bizlere sundukları iş imkânı bu kadar." Sizin bütçenizde görmediğimiz tam da bu kadınların emeğidir.

Ben şu soruları da sormadan geçemeyeceğim: Tarımda çalışan kadınların sosyal güvenceye erişimi, emeklilik hakkı güvenceli istihdamı bütçenizin neresinde? Depremle birlikte geçim kaynaklarını kaybeden kadınlar için hangi istihdam politikalarını geliştirdiniz? Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının görevi istihdam verilerini açıklamakla sınırlı değildir, bu kayıpların nedenlerini ortadan kaldırmak, kadınların güvenceli işlere erişimini sağlamak ve emeğinin karşılığını alabileceği bir çalışma yaşamı kurmak da sizin sorumluluğunuzdadır. Bundan çok değil on iki gün önce Ankara Polatlı'da pancar hasatı sırasında pancar sökme makinesine sıkışarak yaşamını yitiren tarım emekçisi Türkan Keskin'in ölümü sizin iş sağlığı ve güvenliği programınızın bu alanda çalışan kadınlara değmediğinin göstergesidir.

Bir diğer can yakıcı sorun da göçmen kadınların yaşadığı hak kaybıdır. Çalışma izni olmaksızın çalışmanın sınır dışı edilme gerekçesi sayılması nedeniyle göçmen kadınların yaşadığı hak ihlalinden haberdar olmamanız mümkün değil. Elbette, göç politikalarının bütünü bu bakanlığın doğrudan sorumluluk alanında olmayabilir ancak göçmen kadınların çalışma hakkına erişmesini sağlamak, kayıt dışı ve güvencesiz çalıştırılmalarını önlemek, insana yakışır çalışma koşullarını oluşturmak ve emeklerinin sömürülmesine karşı gerekli denetimleri yapmak sizin sorumluluğundadır. Bugün, göçmen kadınlar sınır dışı edilme tehdidi nedeniyle

uğradıkları hak ihlallerine ses çıkaramıyor, düşük ücretlere, uzun çalışma saatlerine şiddete ve ağır sömürü koşullarına mahkûm ediliyor. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı olarak sizin göreviniz bu kadınların göçmenlik statülerini bir güvencesizlik aracına dönüştürmek, çalışma düzenine seyirci kalmak değildir, bu bütçede onların da hakkı, emeği ve yaşam güvencesi olmak zorundadır, bu, sizin Nadira Kadirova'ya borcunuzdur. Ben özellikle söylüyorum, kapalı kapılar arkasında erkek egemen bir akılla gençler başta olmak üzere, halkın ihtiyaçlarını görmezden gelen, sermaye ve siyasi ilişkilerin gölgesinde emek sömürüsünü derinleştiren, geleceksizliği alın terinde boğarak hazırlanan hiçbir bütçe barış ve demokratik toplum sürecine katkı sunmaz. Çalışma Sosyal Güvenlik Bakanlığının bütçesi de bir kez daha bu erkek egemen, insan onurunu ve hakkını yok sayan kodlarla hazırlanmıştır.

Sayın Bakan, şu soruların cevabını kadınlar adına almak istiyorum: Uluslararası Çalışma Örgütünün 189 sayılı Ev İşçileri Sözleşmesi ile 190 sayılı Çalışma Yaşamında Şiddet ve Tacizin Önlenmesi Sözleşmesi neden onaylanmıyor? Siz, kadınların can güvenliğini, iş sağlığı ve güvenliğini önlemek istemiyor musunuz? Yine, çoğunlukla İŞKUR üzerinden, projeler üzerinden gerçekleştirilen işe alımlarda yaş sınırlamasının uygulanmasını nasıl açıklıyorsunuz? Bu sınıra dâhil olmayan kadınlar ne yapsın, yaşamlarını nasıl idame ettirsin?

Kadınların bu Bakanlığın bütçesinden talepleri nettir: Ev işçiliği İş Kanunu kapsamına alınmalıdır. Ev işçileri sigortalı olarak görülmeli, sigorta ve sağlık güvencesi giderleri genel bütçeden karşılanmalıdır. Sendikal örgütlenmenin önündeki yasal engeller kaldırılmalıdır. Belli bir yaştan sonra kadınların iş bulmasını engelleyen yaş sınırlaması uygulamaları ortadan kaldırılmalıdır. Ev içi ücretsiz emek tanınmalıdır ve sosyal güvenceyle ilişkilendirilmelidir. İş arama kurumunun programları ve kayıt dışı çalışma denetlenmelidir. Kamuda kadrolu ve süresiz istihdamın yerine konulan geçici program işçiliğine ve ücretli sözleşmeli alımlara son verilmelidir. Kadın ve erkek için hak kaybı yaratmayan, devredilemez ebeveyn izinleri -babalık izni dâhil- açıkça tanımlanmalıdır. İş sağlığı ve güvenliği alanında kadınlar ayrıca ele alınmalıdır. İş cinayetleri davalarında cezasızlık politikalarına son verilmelidir. Bakanlığınızın bütçesinde tüm bu sıraladıklarım olmadığı için bu bütçeyi kadınlar adına, işçiler ve emekçiler adına reddediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Boz, buyurun lütfen.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Teşekkürler.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, Meclisin kıymetli çalışanları ve basın emekçileri; sizleri selamlayarak başlamak istiyorum.

Önemli bir Bakanlık çünkü sahadayken, işçilerle konuşurken sürekli karşı karşıya kaldığımız sorunların aslında başat bir konusunu oluşturan bir Bakanlık. İşçiye ücretini, emekliye aylığını anlatıyorsunuz Sayın Bakan ama ikisine de o parayla nasıl yaşayacağını anlatamıyorsunuz çünkü açıkladığınız rakamlar ile karşılanması gereken ihtiyaçlar arasında hiçbir sunumla kapatamayacağınız kocaman bir uçurum var. "Çalışanı enflasyona ezdirmedik." diyorsunuz, kendi resmî verileriniz ise bu sözünüzü maalesef boşa çıkarıyor. Asgari ücreti yüzde 20 artırdınız ancak önceki yılın enflasyonu yüzde 30,89 oldu yani yine altında kaldı; işçi yeni yıla gerileyerek girdi, ardından ise her şeyde, her alanda fiyatlar yükseldi ama asgari ücret yerinde saydı. Eylül sonunda başlangıçtaki satın alma gücünü korumak için aylık yaklaşık 6.828 lira ilave gerekiyordu; bu, refah artışı da değildi, zaten yetersiz olan ücretin daha fazla erimesini önleyecek olan tutardı ancak onu da yapmadınız Sayın Bakan. Yıl içinde yeniden ücret belirlenmesinde yasal engel yoktu ama onu da yapmadınız, beklemeyi tercih ettiniz; o kayıp, işçinin sofrasından eksildi, işçinin borcuna eklendi.

Bakın, Muş'ta DEM PARTİ'nin yani partimizin "ekmek, barış ve adalet için bütçe" kampanyası kapsamında birçok yerde işçilerle buluşmalar yaptık, sohbetler gerçekleştirdik. İşçilerin söylediği şey şu: "Eğer ekstra bir iş yapmazsak, başka bir ek işte çalışmazsak geçinmek mümkün değil. Misal, ben hayvancılık yaparak ancak bu geçimimi sağlamaya çalışıyorum, şu arkadaşım ise hafta sonları ve akşamları boya badana işi yaparak geçinmeye çalışıyor. Eğer bunlar da olmazsa biz kıt kanaat bile geçinemeyeceğimiz bu tabloyu daha da geriye düşürüyoruz, ölmemeye çalışıyoruz." diyorlar Sayın Bakan ama siz, memlekette yaşanan bunca dram varken yurttaşlara harikalar diyarı tadında bir masal anlatmaya devam ediyorsunuz; görmüyorsunuz, duymuyorsunuz, umursamıyorsunuz. İşte, o açlığa gark ettiğiniz insanlar her gün eylem yapıyorlar. Bizler de ekmek, barış ve adalet bütçesi kapsamında o işçiler için açlık sınırının en az yarısı olan bir asgari ücretin belirlenmesini öneriyoruz yani en az 65 bin olan bir asgari ücret önermesinde bulunuyoruz. İşte, o işçiler her gün grevdeler; geçinemeyenler, patronların insafına terk ettikleriniz bu haksızlığı duyurmak için, hakkını aramak için eylemler yapıyorlar, grevler yapıyorlar. Türkiye'de işçiler hem ücretlerini hem de emeğinin karşılığını almak ve onurlu bir gelecek kurmak için grev yapıyorlar, keyiflerinden değil çünkü bu ülkede büyümenin rakamları açıklanırken işte o büyümenin mimarları, büyümeyi yaratan işçinin sofrası giderek küçülüyor Sayın Bakan. Madenlerden metal fabrikalarına, taşeron iş yerlerine kadar yükselen grev seslerini sıradan, münferit birer iş anlaşmazlığı olarak göremezsiniz; derinleşen emek sömürüsünün ve gelir adaletsizliğinin göstergesi olduğu anlaşılmalı. Grev anayasal bir haktır. İşçinin susturulması, sendikal örgütlenmenin engellenmesi ve grevlerin fiilen etkisizleştirilmesi kabul edilemez. Bizler de buradan Ulusoy Bakır grevi, VOLVAC direnişi, Smart Solar direnişi, Digel Tekstil direnişi, Temel Conta grevi, TOKİ Sazlıbosna şantiyesindeki direniş, Ankara Yeni Adalet Sarayı şantiyesindeki direniş; yeni metal, maden, tekstil, inşaat, motokuryelerden depo çalışanlarına, bütün alanlarda direniş gösteren, grev yapan işçileri selamlayarak devam etmek istiyorum konuşmama.

Bütçede sermayeye teşvik değil emekçiye güvence, bununla birlikte baskı değil toplu pazarlık, yoksulluk değil insanca yaşam hakkı olması gerektiğini savunuyoruz. İşçinin alın teri bütçe kalemlerinden ibaret değildir, bu ülkenin gerçek zenginliğidir, fark etmelisiniz.

Tabii, bir de bölgesel ücret, bölgesel asgari ücret tartışmaları var. Bölgesel asgari ücret, ülke genelinde tek bir taban ücret yerine, illerin veya bölgelerin ekonomik koşullarına, yaşam maliyetlerine ve gelişmişlik düzeylerine göre farklı asgari ücretlerin belirlenmesini öngörüyor. İşveren çevreleri, bu öneriyi işletmelerin maliyetini azaltmak, kayıt dışı istihdamı önlemek ve özellikle işsizliğin yüksek olduğu bölgelere yatırım yapmak gerekçeleriyle savunuyorlar. Ancak bölgesel ücret, bölgesel asgari ücret tartışması yalnızca ekonomik maliyetlerin nasıl hesaplanacağına ilişkin teknik bir konu olamaz; aynı zamanda, emeğin değeri, gelir dağılımı, eşit yurttaşlık ve ülkenin kalkınma modeline ilişkin siyasal bir tercihi de ortaya koyuyor. Temel soru şudur ki: Bölgesel eşitsizliklerin çalışanların ücretlerini farklılaştırarak mı yoksa kamusal yatırımlar ve sosyal politikalarla mı giderileceğidir; bu, ana hattımızdır. Türkiye'de düşük ücret politikaları ve yüksek enflasyon nedeniyle bir başlangıç ücreti olmaktan uzaklaşmıştır asgari ücret, geniş bir çalışan kesimi için fiilen ortalama ücrete dönüşmüştür. Bu koşullarda bölgesel asgari ücret uygulamasına geçilmesi mevcut ücret düzeyinin korunması bir yana, düşük ücretli bölgelerdeki emekçilerin gelirlerinin daha da gerilemesine yol açacaktır. Kaldı ki bu eşitsizlik sadece bu alanda yok, kamuda da eşitsizliği sürdürmeye devam ediyorsunuz. Muş'ta Muş Devlet Hastanesinin yemekhane hizmetlerinde çalışan 60 kişi kadro dışında bırakıldıklarını iletiyorlar Sayın Bakan. Diyarbakır DSİ 10'uncu Bölge Müdürlüğünde yıllardır çalışan personeller de hâlâ kadro alamadıklarını ifade ediyor. Hem yıllarca emeklerinden faydalanacaksınız hem de kadro haklarını görmezden geleceksiniz. Kamu hizmetini onların emeğiyle yürütüyorsunuz, güvence söz konusu olduğunda ise onları dışarıda bırakıyorsunuz. Yıllardır ihtiyaç duyulan, faydalanan emeği kadro dışında tutmak, hak kaybını kalıcılaştıran bir siyasal tercihtir Sayın Bakan. Bakanlığın kamu kurumlarında taşeron şirketler gibi davranmaktan vazgeçmeli ve kadro haklarını çalışanlara tanımalı.

Ayrıca, bir diğer haksızlık ise aynı kurumda birlikte çalışan kişiler arasında, çalışanlar arasında da ücret, sosyal hak ve gelecek güvencesi bakımından ayrım oluşması meselesi. Hizmetin sürekliliğini bu insanlardan beklerken onların güvencesini belirsiz bırakıyorsunuz. Farklı kurumlarda tekrarlanan kadro talepleri kamu istihdamında eşit hakları ertelemenin nasıl kalıcı bir yöntem anlayışına dönüştüğünü ortaya koyuyor. Ücret belirlenirken de masada bulunmak ile kararda etkili olmak birbirine karıştırılıyor Sayın Bakan. İşçinin itirazının sonucu değiştirmediği bir yapıyı sosyal diyalog olarak sunamazsınız. Kararın siyasi sorumluluğunu ortadan kaldıran bir mesele olmadığını hatırlatmak gerekiyor. Emekçinin, çalışanın yaşadığı başka bir hak kaybını da yine Muş'tan aktarmak istiyorum: Muş Alparslan Üniversitesinde Sayıştay ayrı hesaplanması gereken ücret matrahlarının birleştirildiğini tespit etti. Üstelik bu hatayı üniversite de kabul etti. Ancak raporda geçmiş kesintilerin incelenip iade edildiği gösterilmiyor yani talimat verilince sorumluluk orada bitmiyor, takip etmek, denetlemek gerekiyor çünkü talimat çalışanın olası kaybını kendiliğinden gidermiyor Sayın Bakan.

Emeklilikte de açıkladığınız artış ile bankaya yatan para arasında çok uzak bir mesafe var Sayın Bakan. Bakanlığın kamu kurumlarında taşeron şirketler gibi davranmaktan vazgeçmesi gerektiğini hatırlatmıştık. Dosya bazındaki taban ödeme 23.552 lira. Kök aylık düşük kaldığında yapılan artış emeklinin eline geçen tutarı değiştirmiyor. Siz zam oranını doyuruyorsunuz, emekli aynı, eski meblağı bankadan çekiyor. Açıklamanızın sadece siyasi karşılığı var ancak emeklinin cebinde bir karşılığı yok. Yıllarca çalışıp prim ödeyen insanları ileri yaşlarında yeniden şantiyeye, tarlaya, fabrikaya dönmeye mecbur bırakıyorsunuz. "İnsanların bir ömürlük emeğinin karşılığı bu mu?" diye sormak istiyoruz. Kök aylıklar düzeltilmiyor, geçinemedikleri için çalışmaya devam etmelerini ekonomik programınızın olağan bir sonucu olarak sayıyorsunuz. Siz zam oranlarıyla övünürken onlar yaşlanan bedenleriyle geçim açığını kapatmaya çalışıyor. Emekliliği kâğıt üzerinde tutuyor, dinlenebilme hakkını gelir yetersizliğiyle ellerinden alıyorsunuz. Ardından sürdürülebilirlik gerekçesi geliyor. Oysa düşük ücret, kayıt dışılık, eksik kazanç bildirimi ve tahsil edilemeyen alacaklar da finansmanı etkilemeye devam ediyor. Bütün bunları geri plana itip sorunu emekli aylıklarının maliyetine sıkıştırmak kendi tercihinizin sorumluluğunu emeklilere yüklemektir.

Biz bu tutumu reddediyoruz, bütçeye onay vermiyoruz Sayın Bakan.

BAŞKAN NERMİN YILDIRIM KARA - Sayın Yıldırım Kara, buyurun.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, ülkemizde çalışarak hayatta kalabilmek maalesef imkânsız. Bunları hem çalışanlar için hem de emekliler için düşündüğümüzde bu bir gerçeklik. Türkiye'de çalışmak da bir dert, emekli olmak da bir dert; bunu söylemek de abartı olmaz. Emeklilerin geldiği durum âdeta deprem bölgesinde yaşanan yüzyılın afeti gibi. En başta orayı söylemek zorundayım, deprem bölgesindeki 11 ildeki emekli, emeğiyle geçinen çalışanlar, özellikle işçiler ve çiftçiler de maalesef hayata tutunamayan bir afet hali yaşıyorlar. Bu yüzden yıllardır her muhalefet partisinin en düşük emekli aylığının bir asgari ücret seviyesine çıkarılması gerektiği önergeleri, teklifleri maalesef sizin tarafınızdan hiç kabul görmüyor. Tabii ki asgari ücret düzeyinin de insan onuruna yakışan bir düzeyde olması en temel sizler için bir amaç olmalıdır.

Çalışma hayatı sona erdiğinde de emekliler maalesef çok sorun yaşıyor. Sorunların işveren tarafıyla, esnaf tarafıyla ve yıllardır çalışan işçinin tarafıyla birlikte komplike olarak düşünülmesi gerekir. Yani emeğiyle çalışan bir kişi için sadece emekçi açısından değil, bunu işveren açısından da değerlendirerek bir düzenleme ve mevzuatın geliştirilmesinde fayda olduğunu kesinlikle düşünüyoruz. Size bakıyoruz "Geliştireceğiz." dediğiniz proje ve programları incelediğimizde bu sorunları da çözecek pek bir yaklaşım

göremiyorum. Örneğin, prim teşviklerinden yararlanan kişi sayısında 2029 yılına kadar yaklaşık 300 bin kişilik bir azalma öngörülmüş. Atıl iş gücü oranının yüzde 30'un üzerine çıktığı bir ülkede bu tespitlerin azalmasını anlamak zor. Nasıl azalıyor? Çalışma hayatının sorunlarını çözmek ne işçiye ne de işverene destek olmadan maalesef mümkün değil. Ve makroekonomik krizlerin, özellikle ülkemiz gibi jeopolitik olarak çok kıymetli bir bölgede, savaşın, her sıcak gelişmenin en fazla etkilerinin ülkemiz açısından yaşandığı bölgelerde, makroekonomik krizlerin işçi ve emekçi üzerinde en fazla yoğunluğunun görüldüğü yerlerde de sadece bunları işverenin veya işçinin üzerine atmak doğru değil ve anlamlı da değil. Bunu Bakanlık olarak sizin bir politik tercih olarak sunmanız gerekiyor.

Çocuk işçiliği çok önemli bir konu. Bakanlığın gerekli iradeyi göstereceği konusunda ben kuşku duyuyorum. TÜİK'in resmî verilerine göre, 2024 yılında ülkemizde 15-17 yaş arasındaki çocukların iş gücüne katılım oranı yüzde 25. Bizlerin de sıklıkla üstünde durduğumuz, özellikle "mesleki eğitim" adı altında ki ucuz iş gücünden biraz bahsetmek istiyorum. Niye bundan bahsetmek istiyorum? Ve özellikle kendi ilçem İskenderun, Hatay'a bağlı çok kıymetli ve büyük bir ilçemiz. Biliyorsunuz ki sanayinin ve istihdamın çok yoğun olduğu bir bölge. Şimdi sormak isterim Sayın Bakanım: Millî Eğitimle koordine oluyor musunuz? Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının bu MESEM'deki çocukların ne yaptığına ilişkin... Nasıl okula gidiyor? Saat kaçta gidiyorlar? Müdürü atlatıyor mu? Öğretmeni atlatıyor mu? İşvereni orada bir şekilde kafaya alıp bu çocuklar, bu gençler başka işler yapıyorlar mı? Yoksa kendi uzmanlık alanlarında okudukları bölüme ilişkin olarak bu iş yerlerinde sömürülüyor mu, eziyet çekiyorlar mı, yoksa gerçekten meslek öğreniyorlar mı? Meslek edinmenin ben çok önemli olduğunu düşünüyorum. Ben de mesleğimi ticaret lisesinde öğrendim; temel yaklaşımımız buydu. İskenderun'da yeme ve içme bölümünde, pastacılık bölümünde okuyan bir öğrencimiz, bir pastanede öğrenci olarak çalışma hayatına devam ederken elektrik panosunun kaldırtılmasından, dokundurulmasından -adına ne derseniz deyin- dolayı 15 yaşındaki öğrenci hayatını kaybetti; Tarık Buğra. Yargılaması da bu işlerin -sanki buna hani mecbur kılınacak- ilkesel olarak mevzuata uygun şekilde hem MESEM'deki çocukların işini takip ediyoruz, onların ne olduğuyla ilgili kaygılarını yaşamaya çalışıyoruz, bir de bunların adli süreçlerini takip ediyoruz Sayın Bakan; ya, bu da bir saçmalık değil mi? 2 sanık var, dışarıya çıkarılıyor. Ölüm var ortada ölüm. Dolayısıyla siyasilerin görevi değil ki mahkeme koridorlarında bu tarz konuları takip etmek. Sizin Millî Eğitim Bakanlığıyla, Adalet Bakanlığıyla bu konularda mutlaka istişare etmenizde gereklilik var ve zorunluluk var diyorum.

İş sağlığı ve güvenliği kâğıt üstünde "Efendim, bizim böyle hedeflerimiz var." diyeceğiniz bir şey değil. Böyle kâğıt üstünde biz hedef koyuyoruz. Bir sürü pratikte iş güvenliği uzmanları çıkıyor, yazık, insanlar çalışamadıkları için zaten istihdam yok, herkes bir hevesle iş güvenliği uzmanı olayım, belki bir fabrikaya kapak atarım derdinde ama bu iş cinayetlerinin önüne geçilmesi noktasında herkesin, işverenin ve yine bu işletmelerin denetlenmesi noktasında bu iş sağlığı ve güvenliğinin de sizin tarafınızdan çok ciddi şekilde bunun bir uygulama olarak hayata geçiriliyor olması gerekir. Şimdi, ölümlü iş kazaları söz konusu olduğunda MESEM'in kötü sicilinden bahsettik. MEB konuyla ilgili -bunları da biz MEB'den alıyoruz, sizden alamıyoruz, bunu da söyleyeyim size Sayın Bakan- "2023'ten 2024 Kasım ayına kadar 26'sı hafif yaralanmalı, 5'i ölümlü 31 kaza yaşandı." demiş, sonra 31 Aralık 2025'te demiş ki:"10'u ölümlü 2 bin kaza." Bakanlık MESEM'deki çalışma koşullarını denetliyor mu? Buna cevap vermenizi özellikle istiyorum.

Hatay'da -TEPAV'ın belgelediği üzere- deprem bölgesinde en fazla istihdam kaybı yaşandı Sayın Bakan; bu önemli. Bakın, biz kentimizi yeniden inşa etmeye çalışan, ihya etmeye çalışan bir topluluğuz, bir milletiz. En fazla işçinin, emekçinin, esnafın, KOBİ'lerin, işletmelerin ve ihracat yapan işletmelerimizin vergi ve SSK açısından büyük zorlukları var. Özellikle biz buna şöyle diyoruz: Bakın, siz 6183 sayılı Yasa'nın 48'inci maddesinde sürekli oynuyorsunuz. Orada yaptığınız düzenlemelerle esnafa, işletmeye fayda sağladığınızı düşünüyorsunuz. Hayır, belki de yeniden bir kanun yapmanız gerekir; bunu lütfen bir çalışsınlar, düşünsünler. 6183 sayılı Yasa'nın 48'inci maddesinde yapılan değişiklikler ve düzenlemeler maalesef esnafın işine yaramıyor efendim, işletmelerin de KOBİ'lerin de. Biz diyoruz ki, uzun vadeli anaparada on yıl yaparsın, üç yıl yaparsın, beş yıl yaparsın ama mükellefin kendi iradesiyle, kendi rızasıyla bir taksitlendirme ve uzun vadeli bir yapılandırma mecbur. Rasyo istiyorsun, likidite oranına bakıyorsun, "cari oran" diyor, "teminat" diyor, "Yok, teminatı 50 binden 250 bine çıkardım..." Gerçekten uygulamada, pratikte bunlar anlamsız Sayın Bakanım, olmuyor ve faiz oranını... Bugüne kadar her otuz altı ayda bir, yirmi dört ayda bir mutlaka bir yapılandırma çıkar, şimdi, geçmiş dönemden gelen vergi yükünü totalde toplayıp üstünden yeniden bir faiz oranı yapmak doğru değil. O bakımdan, ilk günden beri bir faiz ve düşük oranlı bir faiz yöntemiyle belki yeniden bir kanunu konuşmamızda fayda var diye düşünüyorum.

Sayın Bakanım, bu 9000 prim günü, bu önemli. İnsanlar dışarıda bekliyor bakınız, 7200 BAĞ-KUR'da emeklilik gününü bekliyor. Vergi ve SSK borçlarında mutlaka Türkiye'deki, başta deprem illeri olmak üzere, esnafı, üreticiyi ve KOBİ'yi önceleyen çok daha dikkatli ve teknik bir çalışma yapmanıza ihtiyaç var. Bunu mutlaka size söylemek zorundayız.

Staj ve çıraklık mağdurları biliyorsunuz ki yıllardır sizlere sesleniyorlar. Staj ve çıraklık mağdurlarının bu kaygıları mutlaka sona erdirilmelidir.

Son bir konu, şunu size ifade etmek zorundayım, bu yeni gelen bir bilgi. MESEM'deki öğrencilerin eğitime katkısı sonlandırıldı mı? Beş yıllık süre -2022- bu eğitim ve öğretim yılı itibarıyla sonlandırıldı mı? Sahadan daha iyi iki gün evvel size gelen...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Başkanım, bir dakika...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Vekilim, bu konuda çok net bir tavır var.

Teşekkür ederim.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Onu bugün söyleyemedim ama mutlaka o konuyu size iletmiş olayım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sayın Ali Karaoba...

ALİ KARAOBA (Uşak) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli bürokratlar; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan çok dikkatli bir şekilde açıklamalarınızı dinledim, çok güzel rakamlar var ama bir hekim olarak şunu anlamadım: Neden 2002'yle karşılaştırıyorsunuz? Yani asgari ücretin 2002'den bu yana yüzde 207 arttığını söylerken, bütçenizin de yüzde 167 kat arttığını neden söylemiyorsunuz? Hadi, bundan üç-dört yıl önceyle kıyaslasınız ben anlarım. Bakın, sistem artık Harun gibi gelen ve Karun gibi zengin olanların sistemi hâline geldi. AK PARTİ'li olmayı mutlu olmanın, makam sahibi olmanın tek aracı olarak gören bir toplum hâline geldi. Liyakatin bir kenara itildiği, iş kazalarının arttığı bir dönem yaşıyoruz.

Şimdi, ben bütçenize baktım, rakamları da ayrıntılı inceledim. 2027 bütçenize baktığımızda madende ölen babaları ve aileleri kapsayan bir şey var mı? Yok efendim. Atölyelerde şiddet gören ve çocukluğunu yaşayamayan çocukları, MESEM'de ölen çocukları kapsayan bir önlem var mı? Yok. Protez alamayan, bastonunu yenileyemeyen, emekliliği elinden alınan engelliyle ilgili bir çözüm önerisi var mı? Yok. Evine hapsolmuş gençleri, grev ve sendika hakları elinden alınmış işçileri kapsayan bir yapı var mı? Yok. Geçinemeyen emeklilerimizi, atanamayan milyonlarımızı kapsayan bir bütçe var mı? Yok. Peki, bunları konuşmayacak mıyız? Tabii ki biz bu listeleri sayıp duruyoruz, geçen yıl da burada saydık, en basiti, Dilovası'yla ilgili, bunun takipçisi olacağınızı söylemiştiniz, dava bugüne denk geldi, soruyorum buradan: Ne kadar takip ettiniz? Bunu çözeceğinizi söylemiştiniz, bir yıl oldu ama hâlâ aileler ortada rezil oluyor. Körleşmenizin de sebebi bu. Etrafınızda fakir insanlar kalmadı ama toplum fakir Sayın Bakanım. Bu kadar büyük rakamlar söylüyorsunuz, sahaya çıkıyoruz, söylediklerinizle insanların yaşadıkları örtüşmüyor. Çay simit hesabı yapanlar artık çay simit hesabı yapamaz oldular. Açlık sınır 37 bin liradayken asgari ücretin 28 bin lira olması ya da en düşük emekli maaşının 23 bin lira olması gerçekten içinize siniyor mu, bunu anlamış değilim. 163 kat artmış bir bütçenin içerisinde halkımızın bu kadar eziyet çekmesi size çok makul geliyor mu? Bakın, İbni Haldun'un çok güzel bir sözü var: "Zulüm umranın yani toplumsal refahın harap olmasına yol açar." Artık halkımız bir zulüm görmekte ve bunun bir çözümünü mutlaka kurmalıyız.

Yedi düvele meydan okumuş, kazanılmış bir Kurtuluş Savaşı'ndan sonra bile Gazi Mustafa Kemal Atatürk 1921 yılında maden işçisinin hakkını korumak için kanun çıkardı. Peki, soruyorum: Zonguldak Kilimli'de olan maden kazasında hayatını kaybeden 3 vatandaşımıza siz ya da sizin bürokratlarınızdan katılan oldu mu? Sadece iki "tweet" atarak bu işlerin çözüleceğini düşünüyorsanız, "Bu işin fıtratında var." deyip işin içinden çıkmayı planlıyorsanız biz bunu kabul etmiyoruz.

1936'da İş Kanunu'yla çalışma hayatı düzenlendi. Bakın, 1936'da 61 Anayasası'nda sosyal devlet temel ilkelerimiz oldu ama geldiğimiz noktada her şeyi artık hak arayışı noktasından yola çıkarak çözmeye çalışıyoruz. Bugün geldiğimiz noktada işçi hakkını arıyor, emekli geçinemiyor, engelliler yok sayılıyor, çocuklar da ne yazık ki oyun oynaması gerekirken çalışırken ölüyorlar Sayın Bakan.

2027 yılı için Bakanlığınızın bütçesi yaklaşık 2 trilyon 396 milyar; tam 4 kat artmış geçen yıla rağmen, 4 kat arttı da asgari ücreti de bu kadar artırmayı düşünüyor musunuz? 4 kat olmasa da sadece yüzde 10-20 rakamlarını konuşurken bunun toplum nezdinde telafi edilebileceğini öngörüyor musunuz? Bu kaynaklardan vatandaşın hayatına ne kadar güvence, ne kadar refah ve ne kadar adalet düşüyor? Bunu gerçekten oturup hep birlikte sorgulamamız gerekir. Bugün bakan sizsiniz, bürokrasi sizsiniz ama toplum hepimizin, hep birlikte yaşıyoruz. Bu toplum eziyet çekiyor Sayın Bakanım.

Sayın Bakan, önce engelli vatandaşların sesini duyurmak istiyorum. Bakın, 2008 öncesi aldıkları raporlara göre, vergi indirimiyle emekli olan engelleri bir günde 7538 sayılı Yasa'yla yok ettiniz. Hak kazananları da çağırarak yeniden oranlarını düşürüp, iş gücü üzerinden bir planlama yaparak haklarının tamamını ellerinden aldınız. İhtiyaç duyulan bir cihazın maliyetine bakmadan ödeme yapıyorsunuz. Bakın, görme engelli bir arkadaşımıza SGK tarafından ödenen para 117 lira ile 141 arasındayken bugün beyaz bastonun en ucuzu Çin malı bile 5 bin TL Sayın Bakanım. Standart akülü tekerlekli sandalye ödemesine siz 12.600 lira ödüyorsunuz, yine söylüyorum, Çin malı ortalama 50 bin- 60 bin civarı. Ve bugün akülü arabayı almak için ayaklarının 2'si olmayan bir vatandaş için bile yeterli değil: Hem 2 ayağı olmayacak, ya kolunun 1'i olmayacak ya da akciğerinde sıkıntı olacak ki bu akülü arabayı alabilsin. Yani biz "Engelliler topluma kazanılsın, toplumun yükü değildir." diye ifade ederken bir akülü arabayı almak için bu kadar çok engel aramaya gerek yok. 2 ayağı yoksa bu insanlara bunu ödemeniz gerekir.

Tip 1 için sensör ödemesini yaptınız, çok güzel, 18 yaşında neden kesiyoruz Sayın Bakanım? Bakın, 1 sensör 70 bin lira ile 160 bin lira arasında iken bugün Sosyal Güvenlik Kurulu 26 bin lira ödüyor. Diyabetli bir ailenin geçimi ne kadar zor! Asgari ücretli bir çocuğun Tip 1 diyabeti olduğunu düşünürseniz sadece sensörü için üç ay ekstradan, hiçbir şey yiyip içmeden, bir konforu yaşamadan ödemek zorunda kalıyor. Lütfen bunu tekrar değerlendirin. Bunlar yardım değil, bağımsız yaşam hakkının ve topladığımız vergilerin karşılığıdır. Engelliler de bu toplumun asli unsurlarıdır. Engelli vatandaşlarımızın emeklilik hakkını tekrar yeniden değerlendirin diyoruz. 7538 sayılı Yasa'yla ilgili Anayasa Mahkemesine başvuruların takibini mutlaka yapacağız ve engellilerimizin hakkını arayacağız.

Ya, staj, çıraklık mağdurları; kim konuşuyorsa bunu dile getiriyor. İşe aldınız, SSK numarası verdiniz, peki, neden bunu emekliliğe dâhil etmiyorsunuz? Bunlar bu stajı yaparken ölüyor mu? Ölebiliyor. Hastalanıyor mu? Hastalanıyor. Ama emekliliğe gelince "Ben size para vermeyeceğim." demek bence akıl tutulmasıdır.

Kademeli emeklilik Sayın Bakanım, bir günde on yedi yıl kaybetmek ne demektir? Yani kimin içine siniyor bu? Bu toplumda sizin çevrenizde de bizim çevremizde de bu insanlar var. Lütfen bununla ilgili hızlı bir düzenleme getirelim.

Dilovası'nı söyledim, mutlaka lütfen bunun özellikle takipçisi olun.

Sabah geldiğinizde de giydim, bakın, tişört vardı bir tane, 95 tane MESEM'de ölen çocuğunuz var Sayın Bakanım. Bunların neredeyse yüzde 60'ı 15 yaş altında. Yani Millî Eğitim Bakanı okula giden çocuklarını koruyamaz, Sağlık Bakanlığı hastalanan çocuklarına randevu alamaz, bebek ölümlerine engel olamaz, Çalışma Bakanlığı çocuk işçiliğinin önüne geçemez; Allah aşkına ne yapıyoruz biz? Yani güzel rakamlar açıklıyorsunuz; çok güzel, kulağa da çok hoş geliyor da ben sonuca bakarım: Çocuklar ölüyor Sayın Bakanım, insanlar geçinemiyor Sayın Bakanım. Oturup bunu bir de böyle sorgulayın. "Biz eğitimi çok artırdık." İş sağlığı güvencesinde 790 bin eğitim verdiniz. Demek ki iyi eğitim vermemişsiniz Sayın Bakanım. İyi eğitim verseydiniz bu kadar insan çalıştığı iş yerinde ölmezdi. Ölenlerin çoğunda belki baret bile yoktu.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yaralılar da var.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Kendisine saygısı olan bir ülke çocuklarını mutlaka korumalıdır Sayın Bakanım. Bugün sadece AK PARTİ'si için değil, bütün bu ülkeyi yönetenlerin hepsi için, muhalefet için de söylüyorum, çocuklarımızı merkeze koymak zorundayız. Hadi çocuk gitti işe, yaşadı; tesadüfen yaşadıysa ve çocuk büyüdü, yine ilk sizin dönemizde nasip olan "ev gençleri" kavramı oluştu. Yani neredeyse 5 milyona yakın -artık bunun istatistiğini bile tam tutamıyoruz- ev genci var efendim. Böyle bir şey olur mu? Evde oturan, iş gücü yüksek ve çok güzel okulları bitirmiş çocuklar artık bu ülkede kalmak istemiyor, yurt dışına gitmek istiyor. TÜİK Ağustos 2026'da işsizliği 7,8 açıklıyor ama aynı TÜİK atıl güç oranını yüzde 31 açıklıyor. Yani biz TÜİK'e güvenmiyoruz, artık bu kadar reelle örtüşmeyen rakamların verilmesini doğru bulmuyoruz.

Emekli aylıklarının tekrar gözden geçirilmesi... Şimdi, bir emekli düşünün, 23.552 lira alıyor. Hani "Ev kirasını bile ödeyemiyor." diyorlar ya, eskiden emekli olunca çocuğunu evlendirirdi, en azından bir ev alırdı, şimdi, evin penceresini, arabanın lastiğini, vallahi, çocuğuna da herhâlde kız kaçırabiliyorsa kız kaçırıyor. Sizin vekillerinizden birinin söylediği gibi, bu emeklileri Uganda'ya mı göndereceğiz geçinebilmesi için Sayın Bakanım? Lütfen insanca bir yaşam sağlayalım. Bakın, emekli yapıyoruz, 512 emeklimiz çalışırken ölmüş. Zonguldak'taki maden kazasında 30 bin lira emekli maaşı alan vatandaşımız 3 çocuğunu geçindirebilmek için o madene tekrar inmiş. Neden? Herkes evinde yaşamak ister ve güvence içerisinde mutlu tatil yapmak ister ama bunu yapamıyor.

Genel sağlık sigortası... E, devlet "Ödeyemeyenlerinkini ödüyoruz." diyor. 1.981 lira ödetiyorsunuz, zaten bu insanların paraları yok efendim, olsa öderler. Tamam, çok zengin bir ülke değiliz belki diyebilirsiniz ama bu rakamların yeniden gözden geçirilmesi gerekir. 2026'nın ilk dokuz ayında en az 1.736 işçi hayatını kaybetmiş.

Şimdi, vaktim az kaldığı için... Çok bekleyen var. 7200 gün sayısından tutun, bugün stajyerlerin günlerinin sayılması, taşeronların kadro beklemesi, devlette çalışan esnafın, şoförün mutlaka atanması, ASM grup elemanlarının atanmasından tutun, kadro bekleyen yüzlerce, binlerce insanımız var. Şunu da anlamış değilim: Toplum yararına eleman alıyorsunuz, bunları kadrolu alırsanız toplum zararına mı oluyorlar? Ya, böyle bir cümle olur mu? "Toplum yararına eleman almak." E, kadroya alın Sayın Bakanım ihtiyaç varsa. Aldığınızda toplum zararına oluyorsa da vallahi yazıklar olsun diyorum.

Yine de bütçenize hayırlı olsun, az ölümlü yılımız olsun diyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Karaoba, teşekkür ederim.

İYİ Parti Grubu adına Yüksel Selçuk Türkoğlu.

Süreniz yirmi dakika.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Komisyon üyeleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Efendim, Sayın Bakan giriş cümlesinde 3 Kasım 2002'ye atıf yaparak yirmi dört yıllık AKP iktidarını anlattı ve Sayın Cumhurbaşkanıyla birlikte yaşanan gelişmeleri övdü. Madem 3 Kasım 2002'ye bir atıf yapıldı, biz de o kara günden bu tarafa kadar yirmi dört yılda özellikle çalışma hayatıyla ilgili yani toplumun bütün kesimleriyle yakinen alakalı bu alanda neler olduğunun bir özetini ortaya koyalım. Sürekli atıf yaptığınız, beğenmediğiniz ve hatta hakaretler ettiğiniz o eski Türkiye'de insanlar, emekliler, çalışanlar, asgari ücretliler nasıldı, şimdi nasıl, hemen bir bakalım. O beğenmediğiniz eski Türkiye'de en düşük emekli aylığı asgari ücretin yüzde 30 fazlasıydı. İşte o beğenmediğiniz eski Türkiye'de insanlar emekli olduğunda tazminatları ya da ikramiyeleriyle bir ev, bir de ikinci el araba alabiliyordu. İşte o beğenmediğiniz eski Türkiye'den bugüne yirmi dört yıl siz ülke yönettiniz, yirmi dört yılın sonunda sendikalaşma oranı çalışma hayatında yüzde 13, kamu çalışanlarını çıkarırsanız toplu sözleşme imzalayabilenlerin oranı yüzde 8'i geçmiyor ve işte o beğenmediğiniz eski Türkiye'de asgari ücretliler tüm çalışanların içerisinde yüzde 12'ydi, şimdi tüm çalışanların yüzde 50'si ve daha fazlası. Asgari ücret bu memlekette yaygın ücret hâline geldi ve asgari ücret ne yazık ki açlık sınırının altında. Efendim, en sağlam hesap altınladır, o beğenmediğiniz eski Türkiye'de asgari ücretliler 7-8 küçük altın alabiliyordu, şimdi 2,5 tane küçük altın alamıyorlar ve yine, o eski Türkiye'de, beğenmediğiniz Türkiye'de ev sahibi olma oranı memlekette yüzde 71'di, şimdi yüzde 55. Hanelerin yüzde 45'i kirada, o da herkese bir daire düştüğünü hesap ederseniz. Bir kişinin 100, 200, 300, 600 dairesi olduğunu öğreniyoruz, onu da hesap ederseniz memleket yalnızca kiraya çalışıyor. Ve yine o çeyrek asır yönettiğiniz memlekette açlık sınırının altında bir asgari ücret, emekliler ise ölüm ücretinin altında. Geniş tanımlı işsizlik en son verilere göre 2014'te yüzde 15 küsurdu, şimdi yüzde 31. Ve işte, bu yirmi dört yıllık, çeyrek asırlık yönettiğiniz ülkede sonuçta zincir marketlere iş başvurusu yapanların listelerini alıyorsunuz, yüzde 90'ı üniversite mezunu.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; öncelikle şu bütçenin büyüklüğüne bir bakalım: 2026 yılında 447 milyar 903 milyon lira olan bütçeyi bu yıl 2 trilyon 395 milyar 824 milyon liraya çıkarmışsınız, yaklaşık yüzde 435 artış var. SGK'ye yapılan devlet katkısının bütçe içindeki sınırlandırmasının değiştirilmesi ve kurum açığının Bakanlık bütçesi üzerinden karşılanmasından dolayı bunun böyle

olduğunu söyleyeceksiniz. Yoksa bu bütçe artışının ne asgari ücretliye ne de emekliye bir katkısı yok. Nitekim, 2027 yılı ödeneğinin yaklaşık 2 trilyon 390 milyar lirası cari transferlerden oluşuyor. Yani bütçe rakamı büyüyor ama bu büyüme vatandaşın cebine, çalışanın cebine aynı oranda yansımıyor.

Sayın Bakan, şimdi, soruyorum: Bu bütçeyi 447 milyar liradan 2 trilyon 396 milyar liraya çıkardınız da emeklinin maaşına ne kadar zam yapacaksınız? İşçinin ücretine, asgari ücrete ne kadar refah payı koyacaksınız? Stajyerin, çırağın gasbedilen sigorta başlangıcını verecek misiniz? Sendikalı olduğu için işinden edilen işçilerin arkasında ne zaman duracak Bakanlık? Kamu mühendislerinin sorunu çözülecek mi? Sokakta kâğıt toplayanlar ne olacaklar? Ve bu ülkede çalışan milyonlarca insanın hayatı cidden bu bütçe artışıyla değişecek mi?

Defaten söylendi ve artık Türkiye'de bütün kesimler bunu takip ediyor, her yerde eylemler yapılıyor, Mecliste sürekli gündeme getiriyoruz. Efendim, şu kartı Bakanlığınız vermedi mi? Verdi. Lise çağında çocuğa bunu verdiniz, ortaokul çağında, çocuk zannetti "Ben sigortalı oldum." sonra öğrendi ki bu kısa kolmuş, e uzun kol nerede? Uzun kol yok. Bunun bir tane çözümü var, o da staj başlangıcını sigorta başlangıcı sayacaksınız ya, milletin bu talebini, bu mağdur kesimlerin bu talebini yok sayarak Bakanlık yönetilemez.

Şimdi, bu emeklilikte adalet... Türkiye bir mağdurlar cenneti oldu, herkes bir mağdur grubunun üyesi. Staj mağdurları, emeklilikte adalet arayanlar, mülakat mağdurları, TOKİ mağdurları, asgari ücret mağdurları; herkes bir mağdur grubunun üyesi oldu. Çeyrek asır yönettiniz, yönettiğiniz memleket mağdurlar memleketi oldu. 8 Eylül 1999 tarihinde sigortalı olanla 9 Eylül 1999 tarihinde sigortalı olanın arasında -Allah aşkına ya, vicdana sığar mı ya- on yıl, on beş yıl, on yedi yıl emeklilik için bir farkın olması kabul edilebilir mi ya? Örneğin, ilgili koşulları sağlayan 8 Eylül 1999 girişli erkek, 43 yaşında, 5975 prim günüyle emekli oluyor, bir gün sonra giren 7000 gün prim ve 60 yaşa mahkûm ediliyor; sonuç on yedi yıl. Üstelik mesele yalnızca 1999 sınırı da değil, 2008 yılında yürürlüğe giren 5510 sayılı Kanun da emeklilik yaşı ve prim koşullarında yeni eşikler hem de aşılamayan eşikler oluşturdu. 30 Nisan 2008'le 1 Mayıs 2008 arasında ilk kez sigortalı olan erkek çalışanlar açısından prim şartında 200 günlük fark ortaya çıkabiliyor. Özetle, 2008'den sonra işe başlayanların vallahi 95 yaşına kadar çalışması lazım. Aksi durumda yüzde 28 maaş bağlamayla ölsün mü bu adamlar ya! Böyle bir emeklilik sistemi olabilir mi? Eşit emeğe eşit hak isteniyor, kademeli ve hakkaniyetli bir düzenleme yapılması gerekiyor. Tabii, emeklilerimizin maaş sorunu var, kök aylık uygulaması var, en düşük emekli aylığı uygulaması var.

Seyyanen zamların emeklilere yansıtılmaması... Kanunen emeklilere verilmesi gereken, bir türlü verilmeyen 8.077 lira var. Niye gasp ediyorsunuz bunu? Neden bunları vermiyorsunuz? Yıllarca prim ödemiş insanların bugün açlık sınırının altında yaşamaya mahkûm edilmesi hak mıdır? Ayrıca siz bağ mı bağışlıyorsunuz ya! Lütuf mu yapıyorsunuz? Emeklilik çalışmışım, primimi ödemişim, yaşım belli bir yere geldikten sonra hak vaki olana kadar insanca yaşayayım diye kazanılan bir haktır ya! Lütuf mudur bu? Kademeli emeklilik düzenlemesini hayata geçirin. Bir günle oluşan adaletsizlikleri mutlaka giderin, emeklinin ödediği prim ile aldığı aylık arasındaki bağı yeniden güçlendirin.

Neden sözlerinizin hiç arkasında durmuyorsunuz? Esnafa verdiğiniz 7200 gün sözü ne olacak ya? Ya, hadi bizim ve milletin söylediğinin bir anlamı yok; sözün sahibi Cumhurbaşkanı, onun sözünü niye yere düşürüyorsunuz? Size sormuyor mu hiç "Ben söz verdim, niye bu düzenlemeyi yapmıyorsunuz?" diye. 7200 günü apaçık vadetti seçimlerden önce, esnaf bekliyor.

Efendim, memlekette sendikalaşma dünyanın en zor işi. Çeyrek asır ülke yönetiyorsun "Yoksullukla, yasaklarla, yolsuzlukla mücadele edeceğim." diyorsun. Bir işçinin anayasal tek hakkı olan sendikalaşma hakkına iş gelince işten çıkarılıyor, hemen yetki kazanıldığı anda mahkemeye gidiliyor, mahkemeler uzun süreler alıyor; ondan sonra sendikalı olduğu için işten çıkarılan işçilerin iadesi zorlaşıyor. Hasılı, oran yüzde 13, kamuyu çıkarırsanız yüzde 8, yüzde 9. Böyle bir ülke olabilir mi ya? Bir de sendikal özgürlüklerden bahsediyorsunuz, bakın, en son Edirne Keşan'da eyleme gittik, sendikalaştılar diye TYH Tekstil'den çıkarıldılar. Gemlik'te Rodaport'ta, Gemport'ta sırf Liman-İş'e üye oldular diye işçiler işten çıkarıldı. TÜMTİS Bursa'da eylem yapıyor, sendikalı oldular diye işten çıkarıldı. Nedir Allah aşkına? Yani işçi zaten hem geliri itibarıyla toplumun en düşük sosyal dilimi, bir tane hakkı var ya, anayasal hak; sendikalı olma hakkı. Yirmi beş yıldır bakanlık yönetiyor AKP, sendikalaşma oranı ortada. Demek ki siz patronlara çalıştınız, işçiye çalışmadınız.

Efendim, devam edelim. Kamu mühendisleri var, anlatıyorlar, anlatıyorlar, feryatlarını defaatle Mecliste gündeme getiriyoruz. Bakın, şu örneğe bakar mısın, bu, Çalışma Bakanlığının sayfası, Çalışma Bakanlığının sayfasında aynen şöyle diyor: "Mühendis ve mimarlar için yurt dışından gelen yabancı mühendis ve mimarlar kamuda görevlendirilirse asgari ücretin 4 katından düşük olamaz." Yabancı mühendise asgari ücretin 4 katı, Türk mühendise gelince yoksulluk sınırının altı; başlangıç maaşları 81 bin lira. Devletin bütün işlerini, bütün devasa ihalelerini... Bu kadar riskli kararların altına bu mühendislere imza attırıyorsunuz, yasal sorumlulukları emeklilikten sonra bile devam ediyor ama iş maaşa gelince ortada yok. Allah aşkına şu kamu mühendislerine bir insaf edin. Sonra diyorsunuz ki "Mühendisler niye durmuyor devlette?" Ne yapsın adam ya, geçinemiyor, yaşayamıyor. O kadar meslek edinme maliyeti var, dirsek çürütmüş; o kadar riskli karara imza atıyor ama paraya gelince ecnebi olursan var, Türk olursan yok; bunun mutlaka çözülmesi lazım.

Şimdi, bir de sokakta geri dönüşümcüler var, kâğıt toplayıcıları diye bildiğimiz. Bunlar 500 binin üzerinde, aileleriyle milyonlara yaklaşan çok önemli bir sektör. Kâğıt, plastik ve ambalaj atığı topluyorlar, ailelerini geçindiriyorlar. Bunlar hırsızlık yapmıyor, dilencilik yapmıyor, kimsenin malına göz dikmiyor, çöpten kâğıt topluyor, bir nevi geri dönüşüme ekonomik ciddi bir katkı sağlıyor. Siz ne yaptınız biliyor musunuz? İki yıl önce çıkardığınız yönetmelikle bu insanların geçim kapısını daralttınız, marketlerin,

AVM'lerin ve büyük işletmelerin ambalaj atıklarını kendi bünyelerinde değerlendirmesinin önünü açtınız. Nedir yani; sinekten yağ çıkarmak zorunda mı bu marketler? Bırak orada iki kartondan da çocuk bir ev geçindirsin. Böylece, yıllardır bu işten geçinen sokak toplayıcılarının gelir kaynakları perperişan oldu. Soruyorum Sayın Bakan: Bu insanların suçu yoksul olmak mı, örgütlerinin, teşkilatlarının olmaması mı, alın teriyle geçinmeye çalışmak mı? Ambalaj atığını ekonomiye kazandıran bu insanları sistemin dışına itmeyin; bunları kayıt altına alın, yetkilendirin, sosyal güvenceye kavuşturun, emeklileri yasal bir sisteme dâhil edilsin.

Efendim, 2023 ILO verilerine göre 52 ülke arasında iş cinayetlerinde ülkemiz şampiyon. Artık "iş kazaları" demiyoruz, "iş cinayetleri" diyoruz. Her yıl iş cinayetlerinde hayatını kaybeden işçilerimiz, evlerine bir daha dönemeyen babalarımız, yetim kalan çocuklarımız, iş güvenliği denetimleri ne yazık ki kâğıt üzerinde kalıyor. İşçinin hayatı işverenin maliyet hesabına kurban edilemez. Önleyici denetimleri artırmak için daha ciddi çalışmalar yapılmalı.

İkinci olarak, taşeron ve güvencesiz çalışma meselesi var. Aynı işi yapan iki işçiden birisi kadrolu, diğeri taşeron; birisi güvenceli, diğeri "Yarın işten çıkarılabilirim." korkusu yaşıyor. Kamuda ve özel sektörde aynı işi yapan çalışanların ücret ve özlük hakkı farklarını ne zaman gidereceksiniz? Genç işsizlik, kadın istihdamı meselesi ne zaman çözülecek? 5 milyon ev genci meselesi var, bu ne zaman çözülecek?

Bir diğer önemli mesele, kamu çalışanlarımızın özlük hakları... 3600 ek göstergeyi alamayan az bir kesim kaldı. Niye bu düzenlemeyi bir türlü yapmıyorsunuz? Kamuda yıllarca hizmet vermiş, emekliliği yakalamış memurlarımızın ek gösterge, seyyanen zam, emekli aylığı arasındaki adaletsizlikler mutlaka giderilmeli.

Efendim, Mecliste defaten dile getirdim, şimdi bir daha söylüyorum, buradan ihbarda bulunuyorum: Van'da ve Diyarbakır'da, Van ve Diyarbakır'daki belediyeler, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi başta olmak üzere yerel seçimden sonra yeni gelen yönetim sekiz elli yüz gündür orada eylem yapan işçileri gerekçesiz çıkardı. 1.200 işçiden birisi Diyarbakır'da mahkemeyi kazandı, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi başlatmıyor. Van'da mahkemeyi kazananların bir kısmı yeniden belediye başkanı değişince başladı, hâlen orada 200'ün üzerinde sekiz yüz elli gündür eylem yapan işçi başlatılmıyor. Ya, o haktan vazgeçtik, bu memleket hukuk devleti değil mi ya; mahkeme kararları nasıl uygulanmaz? Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Serra Bucak çıkıyor, diyor ki: "Biz paradigmamıza uygun olanlarla çalışacağız." Yahu, arkadaş, işçinin, şoförün, temizlik işçisinin paradigmasından sana ne, siz rızık verici misiniz? Hadi onlar öyle yapıyor, sahi Bakanlık ne yapıyor? Bu işten çıkarılan, sekiz yüz elli gündür hizmet işiyle birlikte orada eylem yapan işçilerin, bunların hakları ne olacak?

Sayın Bakan, iki konu daha kaldı. Efendim, Ankara'da, Kızılay'ın meydanındaki şu bina kimin? Bu bina SGK'nin. Kızılay'ın göbeğinde bulunan, tadilatını tamamladığınız bina Ankara Bilim Üniversitesine kiralanmış. Şimdi, ben soruyorum: Bu bina kime ait? Hangi bedelle kiralandı? Aylık, yıllık kira ne kadar ve kaç yıllığına verildi? TÜRK TELEKOM'un kullanımındayken TÜRK TELEKOM bu binayı kiralamak veya kullanmaya devam etmek istemedi mi, böyle bir talebi oldu mu? Tadilat masraflarını kim karşıladı? Ankara'nın en değerli noktasındaki bu binanın kiralama sürecinde kamuoyunu aydınlatmanızı bekliyorum.

Sayın Bakan, memur yoksullaşıyor, emekli geçinemiyor, asgari ücretli ay sonunu getiremiyor. Siz hâlâ sendikalara baraj önermenin mi peşindesiniz? Siz emeğin bakanı mısınız yoksa -kusura bakmayın-kamuda yandaş sendikaların bakanı mısınız? Sendikacılığı kanunla dizayn etmekten, kaybedenleri barajla ayakta tutmaktan vazgeçin. Ayrıca bu sizin göreviniz de değil elinizi sendikal özgürlükten çekin; işçinin, memurun, emeklinin boşalan sofrasına bakın efendim.

Efendim, son olarak 10-11 Ekimde bir Emek Çalıştayı yaptık. Emeğin bütün tarafları vardı, bilin kim yoktu? Siz yoktunuz, şahıs olarak da yoktunuz, Bakanlığınız da yoktu. TÜHİS de "Geleceğim." dediği hâlde gelmedi. Size davetiye getirdik. Bütün işçi konfederasyonları, memur konfederasyonları, çalışma ekonomistleri, bilim adamları, emeğin tarafları geldi; iki gün çok verimli bir program yaptık. Ne olurdu orada olsaydı bir temsilciniz, çalışma hayatının bir temsilcisi? Orada neticede mesai arkadaşları var, sendikalar var. Gelmediniz, herhangi bir görevli de göndermediniz. Nasıl olacak diyalog?

Biz istiyoruz ki çalışma hayatı gibi devasa problemleri olan bir konuda sadece itiraz etmeyelim. "Gelin, bir çalıştay yapalım. Tam on oturumda, on ayrı kalemde konunun tarafları konuşsun." dedik; bunu gerçekleştirdik. TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, MEMUR-SEN, KAMU-İŞ, HÜR-SEN; hepsi katıldı ama Çalışma Bakanlığı yoktu.

Ezcümle efendim, tabii ki temennimiz bütçemizin hayırlı olması yönünde ancak biz çeyrek asrın sonunda gördük ki ekmeğe muhtaç emekli, ekmeğe muhtaç asgari ücretli, iş bulamayan ve memleketi, yurdu terk eden gençler, bölünmüş bir çalışma hayatıyla karşı karşıyayız diyor; heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

YENİ YOL Partisi Grubu adına 2 konuşmacı vardır.

İlk konuşmacı, Mehmet Emin Ekmen.

Sayın Vekilim, süreniz on dakikadır.

Buyurun.

MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) - Sayın Bakanım, hoş geldiniz; sizi ve heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Tekrara girmeden birkaç mevzuda görüşlerimizi belirtmek ve dikkatinizi çekmek istiyorum.

Tabii, bugün TÜİK enflasyon verileri açıklandı ve beklenen enflasyona göre yapılan asgari ücret zammının aslında nasıl bir zulüm olduğu bir kere daha ortaya çıkmış oldu çünkü beklenen zam, enflasyona göre verilen zam pratiği karşılamadı ve bunu

telafi edecek bir ara zam da verilmedi. Oysa geçmişte yıllarca ara zam verildiğini biz çok iyi biliyoruz, hatırlıyoruz ve ekonomi yönetimi zaman zaman bazı siyasetçilerin de söylemekten kaçınmadığı bir şekilde akla ziyan bir teze bütün Hükûmeti ve iktidarı ikna etti. O da "Asgari ücretliye, emekliye, memura zam yapılırsa enflasyon artar." Bu katiyetle yanlış bir teşhistir, tedavi de buna göre yanlış gitmektedir. Bizim sizden, Sayın Vedat Işıkhan'dan beklentimiz; emeklinin, asgari ücretlinin, memurun sesi olmasıdır yoksa ekonomi yönetiminin akla ziyan, ekonomi pratiğine ters bu tezine teslim olması değildir.

Bakınız Türkiye'de arz tarafında maliyet tarafından kaynaklı bir şekilde yüksek enflasyon söz konusudur. Yani burada enflasyonu artıran şey vatandaşın harcama isteği ve hevesi değildir; ürünlerin maliyetleri ve girdileridir. Az sonra bir vesileyle gıda enflasyonuna da değineceğim. Maliyetleri düşüren bir yaklaşım sergilemediğiniz müddetçe siz enflasyonu kontrol altına alamazsınız.

Şimdi "Yaparsa AK PARTİ yapar.", "Yapılmışı var." gibi çok sevilen sözler var. Size hatırlatmak istiyorum, siz de lütfen Sayın Cumhurbaşkanına, Sayın Mehmet Şimşek'e bu anekdotlarımızı iletiniz: Sayın Cumhurbaşkanı Başbakan, dönemin ekonomi yönetiminin başında Sayın Ali Babacan var. 2004 yılından bahsediyorum; 2004 yılında gerçekleşmiş enflasyon yüzde 9, asgari ücretliye verilen zam yüzde 37,5. Gerçekleşmiş enflasyonun 4 katı... Birtakım iktisatçılar kıyameti koparırken o günkü iktidar, o günkü ekonomi yönetimi bu kararın arkasında duruyor. Peki, 2005 yılında enflasyon sizce kaç oluyor Sayın Bakan? Yüzde 7,7. 2 puan daha, yüzde 25 düşüyor. Demek ki emekliye, asgari ücretliye verilen zam enflasyonun sebebi değildir, olamaz. İkinci bir örneği verelim, öyle bir kere denenmiş, faiz indirimi gibi sonra pişman olunmuş, maliyetini bütün devletin, milletin ödediği bir örnek değil. 2008'de aynı olay bir daha yaşanmış. 2008 yılında enflasyon yüzde 10 olarak gerçekleşiyor, asgari ücretliye yüzde 19,8 zam yapılıyor. Peki, 2009 yılında enflasyon ne oluyor? Yüzde 6,5. Asgari ücretliye enflasyonun 2 katı zam veriliyor, ertesi yıl enflasyon yüzde 35 düşüyor. Demek ki neymiş? Hukuk, adalet, özgürlük varsa, adamcılık yoksa, adam kayırmacılık yoksa, şebekeler suç örgütleri devlete musallat olmamışsa, devletin kurumları bu suç örgütlerine göz yummuyorsa enflasyonun 4 katı zam verirsin, enflasyon yüzde 25 düşer; enflasyonun 2 katı zam verirsin, enflasyon yüzde 35 düşer. Bunları sizin o masada anlatmanızı istiyoruz. Bu yargı düzeniyle beklenen enflasyonun yarısı kadar zam verseniz yine enflasyon düşmez. Bu anlayışla yine düşmez. Bu çürümüşlükle, bu nepotizmle, bu bürokrasinin kafasına kadar bu çukura gömülmesiyle enflasyon yine düşmez. Maliyeti en az maaş alan emekliye, asgari ücretliye, dar gelirliye yüklemeyin lütfen.

Arkadaşlarımız değindiler, tekrara girmek istemiyorum. Tabii ki bu arada bir örnek daha vereyim: Aynı dönemde 2002'den 2013'e kadar petrol 20 dolardan 150 dolar artmış ama enflasyon tek hanede düşmeye devam etmiş. Bugün petrol 70'ten 110'a geldi, herkesin eli ayağı bağlandı. 20 dolardan 150 dolara 7,5 kat. Buyurun, Sayın Erdoğan Başbakan, ekonomi yönetimi AK PARTİ'de, uzaydan gelen ekiplerden bahsetmiyoruz, bir bakın, nerede hata, ne yapılıyor? 7 kat petrol geliri artışını göğüsleyebilen bir ekonomiden yüzde 50'lik bir artışla eli ayağı birbirine dolanan ekonomi yönetiminde ne yanlış gitti, ne eksik gitti, hangi noktada, hangi kırılmalar yaşandı? Ama sonuçta bedelini millete ödetiyorsunuz, asgari ücretliye, emekliye ödetiyorsunuz.

Kademeli emeklilikle ilgili arkadaşlar anlattılar, sadece hatırlatmakla yetiniyorum. Staj ve çıraklık dönemindeki taleple ilgili ve keza BAĞ-KUR ve 3600 ek göstergeyi hatırlatıyorum. Bir yakınım İsveç'te yaşıyor. Bu yaz sordum, emekli maaşın ne kadar? Misal "100 lira." dedi, "Bir de Alman sigorta kurumu bana ayda 18 euro ödüyor." Allah Allah dedim, ya sen kırk yıldır İsveç'te yaşıyorsun, Alman sigorta kurumu sana niye 18 euro ödüyor? "Ben ilk Avrupa'ya gittiğimde bir yıl Almanya'da çalışmıştım. İsveç hukukuna göre emekliliğim kesinleşince bana mektup yazdılar. 'Bulunduğun ülkenin hukukuna göre emekliliğin kesinleşti. Bizde de bir yıl emeğin vardı.'" 18 euro her ay maaş ödüyorlar. Ya, bu anlayış aslında emeğin zayi edilmemesi kadar, meselenin emekliye ödenen rakam, emeklinin emekliliğinin hangi tarihte kabul edilmesiyle ilgili değil, meselenin ülkenin genel yönetim kalitesiyle ilgili olduğunu ortaya koyuyor.

Şimdi, iki noktayı daha ifade edeceğim: Vallahi, bu noktada yanlış anlamayın, belalarınız gibi takip ediyorum ama bir işe de yaramıyor. Gerçi, 13 Ekimde toplantı yapmışsınız herhâlde bütçe geliyor, Emin Bey üç yıldır gelip hatırlatıyor, yine hatırlatabilir diye. Nisanda yapmanız gereken toplantıyı 13 Ekimde yapmışsınız ama yine yetersiz. Neyi kastediyorum? Sayın Cumhurbaşkanının, kökü 2010 yılına dayanan, 2018'de ve 2024'te güncellenen mevsimlik tarım işçileri genelgesini uygulamıyorsunuz Sayın Bakan. Görevinizi ihmal ediyorsunuz. Bakın, bu genelgenin ilgili maddesine göre tam 12 Bakanlığın koordinasyonundan sorumlusunuz ve yılda en az bir toplantı yapmak zorundasınız. Benim -utanç verici bir şey, burada hangi bürokrat varsa umuyorum bunun bedelini öder- soru önergeme yedi yüz kırk dört gün sonra cevap verdiniz, yedi yüz kırk dört gün sonra. Bunu yapan arkadaşı şiddetle kınıyorum. Bana verdiğiniz soru önergesinin cevabı, o da zaten laletayn bir cevap. 14 Şubat 2025'te bir toplantı yapılmış, 13 Ekim 2026'da da siz yaptınız. Üç yılda en az 3 toplantı yapmanız gerekirken 2 toplantı yaptınız. Ve yapay zekâyla akraba olduk, artık mevsim yazdım mı adam bana her şeyi getiriyor, hiç sormama gerek kalmadan. Tek tek bütün bakanlıkların faaliyetlerini açık kaynaklardan araştırıyoruz; sadece 5 ilde ve 5 bakanlığın çalışması var. Diğer 7 bakanlık niye görevini yapmıyor? Aile Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, "X" bakanlığı, "Y" bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı sadra şifa değil, birer numune çalışma yapmış.

Diğer taraftan, 22 ilde çalışma yürütülmesi gerekirken bu çalışmalar da 5 ya da 6 ille sınırlı kalmış. Yahu, Sayın Cumhurbaşkanının talimatlarını niçin yerine getirmiyorsunuz? Keşke imkânım olsa bizzat kendisine sizi şikâyet edebilsem. Ya, üç yıldır Allah rızası için şu genelgenin gereğini yapsanız trafik kazasında ölen, çamurun içinde kalan, alacak verecek meselesinden kavgalı olan ve -sonuçta, az sonra söyleyeceğim- gıda enflasyonuna etkide bulunan mevsimlik tarım işçilerinin vallahi hiçbir sorunları kalmaz ama yapmıyorsunuz. Yani Tayyip Bey'e ulaşamayacağına göre sizi Allah'a havale ediyorum.

Son konu, üç yıldır burada her bütçede ifade ediyorum ama dönüp bakmıyorsunuz; gıda enflasyonunda tarım işçiliğinin etkisi. Sayın Bakan, defalarca kez burada yalvardık, bir sürü programınız var; Avrupa Birliğinden programınız var, Hazineden programınız var, Bakanlığınızın bütçesi var. El emeğiyle ekim, dikim ve hasat yapılmak zorunda kalınan başlıklarda çiftçiye tarım işçiliği desteği veriniz dedik, bunu İŞKUR'la TYÇP bünyesinde veriniz dedik ama hiç dönüp bakmıyorsunuz. Şu anda yevmiye en az 1.400 lira. Şu anda lütfen araştırın -özellikle meyve bahçeciliği yapan yerlerde- ben Mersin ve Adana'dan size onlarca örnek verebilirim; zeytini toplamak zeytinden pahalı. Bu yıl kirazı toplamak Afyon'da kirazdan pahalı. Narenciye toplanmıyor, bahçede kalıyor. İnovatif yaklaşımlar da yok bu ürünlerin ilaç, kimya, kozmetik alanında değerlendirilmesiyle ilgili; dün Sanayi Bakanımıza da ifade ettim.

Sayın Bakanım, tarım işçiliğini destekleyen bir programı açıklarsanız gıda enflasyonuna da kaynağında önemli bir müdahale yapmış olursunuz. Üç yıldır söylemiyoruz, gıda enflasyonunda söylüyoruz, dinlemiyorsunuz; hâlâ dünyada ilk beşteyiz; bizi dinlemiyorsanız hiç olmazsa bu verilere bir kıymet atfedin diyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

Sema Silkin Ün, süreniz on dakika.

Buyurun.

SEMA SİLKİN ÜN (Denizli) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Noksanıyla fazlasıyla bütçemiz hayırlı olsun diyerek başlamak istiyorum ben de.

İsmi hayli iddialı bir Bakanlığı konuşuyoruz; içinde çalışma var, sosyal güvenlik var yani insan hayatının neredeyse tamamı bu 2 kelimenin içinde. Gençken çalışacak, çalışırken güvende olacak, yaşlandığında ise kimseye muhtaç olmadan yaşayabilecek; devletle vatandaş arasındaki anlaşmanın özü burada aslında. Ama bizim memlekette bu anlaşmanın vatandaşın üzerine düşen kısmı gayet titizlikle takip edilirken sıra devletin üzerine düşenlere gelince işler biraz karışıyor. Görünen manzarada çalışmak isteyen iş bulamıyor, çalışan geçinemiyor, emekli olan da olduğuna sevinemiyor. Bütçe rakamlarına her sene yeni yıldızlar ekleniyor. Bir sene öncesinin yıldızı milyarken bir sene sonra trilyon oluyor, milyar milyonun, trilyon milyarın pabucunu dama attırıyor ama bütçenin büyüklüğü, milletin refahı arasındaki mesafe, makas her geçen gün açılıyor. Nedeni, sarsılmaz payı alan faiz. Faize ayrılan kaynak 3 trilyon 975 milyar lira, Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılacak transfer 3 trilyon 450 milyar lira; arada 525 milyar var yani faiz için ayırdığınız para emeklilik ve sağlık sisteminin finansmanı, prim destekleri ve diğer yükümlülükler için SGK'ye aktaracağınız toplam kaynaktan yüzde 15 daha fazla. Bu sene 525 liralık farkla 2026 bütçesini esas alırsak Çevre Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı bu bütçenin içine sığıyor yani öyle bir yüzde 15'lik farktan bahsediyoruz. Anladığımız kadarıyla zaten bütçe oluşturulurken evvela faiz kalemi ayrılıyor, aslan payı ona veriliyor ve kalan diğer bakanlıklara, memlekete yetiştirilmeye çalışılıyor. Keşke bu kayırmayı yıllarca prim ödemiş emeklilerimizin geçim hesabında da görebilseydik. Ne zaman emeklinin aylığını konuşsak karşımıza bütçe disiplini çıkıyor. Ne zaman işçinin ücretini konuşsak ekonomik gerekçeler hatırlatılıyor ama faize gelince sorgusuz cebir, teslimiyet var. Bakanlığın bütçesi 2 trilyon 396 milyar liraya yükselmiş, artış yüzde 434. İnsanın ilk bakışta çalışma hayatında büyük bir seferberlik başladığını düşünesi geliyor ama cetvelin ayrıntılarına bakıldığında yaklaşık yüzde 98'inin sosyal güvenlik programından kaynaklandığı görülüyor. Bütçe büyümüş ama peki çalışma hayatımızın meseleleri büyümüş mü, küçülmüş mü? Maalesef ters. Yapısal problemlerimizin en başında işsizlik var. Bütçede bu soruna esaslı bir dokunuş asla yok. Atıl iş gücü problemi artarak devam ediyor. Şimdi, resmî tanım da 7,8'lik bir işsizlikten bahsediyor ama yüzde 31'lik atıl iş gücü piyasası her üç kişiden 1'inin ya işsiz ya yetersiz çalışan ya da iş bulma umudunu yitirmiş olduğunu gösteriyor. İstihdam verileri alarm veriyor. Bütçe iş gücü piyasasının genel olarak dayanıklı görüntüde olduğunu söylüyor ama istihdam 54 bin kişiyle sınırlı kalmış, iş gücü 200 bin kişi gerilemiş. Tarımda 260 bin, sanayide 168 bin kişi işini kaybetmiş. Sanayicinin işten işçi çıkardığı, istihdamın daraldığı hatta korunamadığı bir tabloda "dayanıklılık" ifadesi istatistikleri, gerçeği örtmek için kullanmaktan ibarettir. İşsizlik hâlâ yapısal sorun ama İŞKUR'a yapılan hazine yardımı yüzde 27 azalmış. Aktif iş gücü programlarına katılan sayı dört yılda yarı yarıya düşmüş. Mesleki eğitim programlarında yüzde 85 düşüş var. Atıl iş gücüyle mücadelede çalışmanın faziletinden bahseden bir müfredat yaklaşımı var. Bu işsizlik konusunda sorumluluğu kendi ekonomik politikalarından alıp gençlerin ahlakına yüklemekten başka bir şey değildir. Eğer bir fazilet dersi verilecekse iktidar önce kendinden başlamalıdır.

İstihdam destekleri başka bir meseleye dönüştü artık. Bir önceki yıl 12,1 milyon işçi için işverene teşvik primi ödediniz ama bu teşvike rağmen 54 binlik bir azalma var istihdamda. Bu bütçede de 11,8 milyon çalışana işveren teşvik primi ödeyeceğinizi söylüyorsunuz. Yani anlaşılıyor ki İstihdam Teşvik Sistemi istihdam yaratma aracı olmaktan çıkmış, kalıcı bir işveren sübvansiyonuna dönüşmüş. Şimdi diyorsunuz ki: "2,1 milyon kişilik istihdam artışı varsayımında bulunuyoruz." Son iki yılda istihdam fiilen azalmışken, üç yılda 2 milyonu aşan istihdamı hangi sektörle, hangi yatırımla gerçekleştireceksiniz? Bu da OVP'nin tutmayan hedefleri gibi bir temenniden ibaret gözüküyor. Çalışma hayatının bir de parayla telafi edilemeyen kayıpları var maalesef. Aynı ihmallerin, aynı tedbirsizliklerin yıllardır tekrarlandığı bir yerde ölümü beklenmedik bir kaza olarak açıklamak kader kavramına ihanet etmek demektir. İSİG Meclisi verileri bu yılın ilk dokuz ayında 1.736 işçimizin iş cinayetleri sonucu öldüğünü gösteriyor. Her ay orta ölçekli bir fabrikanın işçilerini kaybediyoruz. 2027 bütçesinde İSG'ye ayrılan bütçeye bakıyorsunuz, önce diyorsunuz ki: "Allah bereket versin." Sonra bütçenin yüzde 99'dan fazlasının sosyal güvenlikler için ayrılan cari transferlerden oluştuğunu görüyorsunuz ve "Eyvah." diyorsunuz. Bu yıl genel müdürlük iş kazalarıyla mücadelede saha çalışmasına, AR-GE'ye, eğitime ne kadar ayırdı biliyor musunuz arkadaşlar?

Sadece 2 milyon lira, bir TOGG parası. Bakanlığın iş kazalarını önlemekle görevli biriminin bütçesinin tam 50 katı Bakanlığın tanıtım ve görünürlük bütçesine ayrılıyor. İSG etkinlik ve projeler hedefini 150'den 75'e düşürdünüz. Kaza önleme çalışma koşullarını, iyileştirme faaliyetlerini yüzde 21 azalttınız. Eğer geride bıraktığımız bir yıl içerisinde metafizik yöntemlerle toplumumuzda iş güvenliğine dair bir aydınlanma yaşanmadıysa bu rakamlar bize tek bir gerçeği haykırıyor: Bakanlık artık işçilerimizin can güvenliği konusunu bir mesele olarak görmüyor. Bu verileri İSİG Meclisinden de almak zorunda kalıyoruz, bu da ayrı bir garabet. Cumhurbaşkanlığının sayfasında 2025 için yüz binde 7 olarak iş kazaları ifade edilmiş ama bizim bütçede karşımıza ne ibaresi çıkıyor? Henüz yayınlanmamıştır. Aynı devletin resmî kurumları arasındaki bu kadar bağlantısızlık, özensizlik asla kabul edilemez. Raporlarınızda teftiş edilen iş yeri sayısının, İSG hizmeti alan iş yeri sayısının yüzde 1,5 olduğunu söylüyorsunuz. Dilovası, Soma, Çayırhan, Gelik işletmeleri kaza öncesinde teftiş edilmişler miydi? Bu yüzde 1,5'a girmişler miydi mesela? Son bir yılda 95 çocuğumuzu kaybettik. Dile kolay, çocuk işçiliği çok ağır yükleri olan bir mesele. Yetişkinin çalışması, evet, hayatın olağan akışı, çocuğun çalışmak zorunda kalması o akışta bir şeylerin bozulduğunu gösteriyor. Bize yetiyor mu bu bozukluk? Hayır, başkaları takip ediyor. Ne geliyor? Bakanlığın çocukların korunması ve gelişim sağlanması programına bakıyoruz, 2027 ödeneği sıfır lira arkadaşlar, ödeneğiniz sıfır lira. Bu, işin bütçe tekniği değil ancak siyasi sorumsuzluğudur, çocuk işçiliğinin olduğu, çocukların öldüğü bir ülkede bütçenin sıfır satırı utancın satırı demektir. "Mücadelede geçen yıl 45 bin çocuğa ulaşıldı, bu yıl 32 bin çocuğa ulaşılacak." diyorsunuz yani hedefiniz kendinizi gerçekleştirmenizin gerisinde kalmış. Bir çocuk ailesinin geçimine katkıda bulunmak için okulundan uzaklaşınca yalnızca eğitim hakkından da mahrum kalmış olmuyor, biz o çocuğun geleceğinden bugüne borç alıyoruz demek oluyor, üstelik geri ödenmesi de mümkün olmayan bir borç bu.

Dikkat ederseniz bütün meseleler aslında birbirine bağlı. Bugün iş bulamayan genç sosyal güvenlik sistemine prim ödeyemiyor. Bugün düşük ücretle çalışan işçi aylıkla geçinmeye çalışan emekli oluyor. Bugün yoksulluk içinde büyüyen çocuk yarın nitelikli istihdama ulaşmakta zorlanıyoruz. Sonra, biz dönüp sosyal güvenlik sisteminin açıklarını kapatmak için bütçeden ne kadar kaynak aktaracağımızı tartışıyoruz burada. Yalnızca daha fazla para aktararak bu düzenin sürdürülebilir kılamayacağınızı sizin de biliyor olmanız gerekir. Sosyal güvenlik nedir arkadaşlar? İnsanı yoksulluk karşısında yalnız bırakmama taahhüdüdür. O taahhüdü yerine getirmek için önce insanın emeğine hak ettiği değeri vermek gerekir. Konuşmamın başında devletle vatandaş arasındaki sorumluluk ilişkisine, anlaşmaya dem vurmuştum. Vatandaş çalışacak, üretecek, vergisini, primini ödeyecek, devlet de ona çalışabileceği bir ortam, çalışırken güvenlik, işsiz kaldığında koruma, yaşlandığında da insanca bir hayat sağlayacak. Biz bu antlaşmada vatandaşın üzerine düşen kısmını yerine getirdiği konusunda son derece ısrarcıyız. Peki, devletin üzerine düşenler? Vatandaşın da devletten alacakları var Sayın Bakanım; güvenlik alacağı var, adalet alacağı var, emeğinin karşılığını alma alacağı var, yıllarca çalıştıktan sonra kimseye muhtaç olmadan yaşama hakkı var. Devlet, vatandaşından alacağını tahsil etmekte gösterdiği mahareti vatandaşına borcunu ödemekte de göstermek zorunda ve devletin itibarını vatandaştan istediğiniz fedakârlıkta değil, lütfen, vatandaşın fedakârlığına ne kadar karşılık verebildiğinizde arayın.

Bu bütçeyi biz bu şekilde, bu ölçekte değerlendiriyoruz ve bu ölçüye göre de değişmesi gerekenin milletimizin beklentileri değil, iktidarın öncelikleri olduğunu, değişmesi gerekenin bu olduğunu söylemek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederim.

13.30 gibi ara vermeyi düşünüyoruz. Mustafa Kalaycı'dan Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına izin alarak şimdi Komisyon üyesi olarak Erhan Usta'ya on dakika söz vereceğim, sonra ara vereceğiz.

Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, Çalışma Bakanlığı denince ilk önce aklımıza emekliler geliyor bir defa, Sosyal Güvenlik Kurumu sizde olduğu için. Bir ekonomik program uygulanıyor. Türkiye yaklaşık 2002'den beri yirmi dört, yirmi beş yıldır AK PARTİ hükûmetleri tarafından yönetiliyor ve geldiğimiz noktada aslında Türkiye'nin sorunları çığ gibi büyüyor, emekliler de bu sorunları en fazla hisseden kesim. Bir ekonomik program uygulanıyor dedik, ekonomik programın yükünü de en fazla hisseden kesim emekliler. Şimdi, Sayın Bakan, emeklilerle ilgili yapılması gereken epeyce bir iş var. Şu anda emeklilerden 5 milyon kişi en düşük emekli maaşı alan var, en düşük emekli maaşı açlık sınırının yaklaşık 14.500 lira altında ve hatta emeklilerin de yüzde 80'i açlık sınırının altında maaş alıyor. Böyle bir Türkiye manzarası var. Hiçbir sorun çözülmüyor emeklilere yönelik olarak. Şimdi, son dönemde Sayın Cumhurbaşkanının bir açıklaması oldu emeklilerle ilgili bir şey yapılabileceğine ilişkin, tam ne olduğunu çalışmadan bilmiyoruz ama sanki yapılacak şey de böyle bir sosyal yardım mahiyetli bir şeymiş gibi bir hava var. Bu olmaz, bu kabul edilebilir bir şey değil. Emekli, primini ödemiş, hakkını istiyor. Emekliye sosyal yardım verip onu seçim öncesinde bir miktar mutlu edecek, ondan sonra da o verilen parayı enflasyonla eritecek bir yöntem hiçbir şekilde kabul edilebilir değildir. Türkiye'deki emeklilerin meselesinin zaten en düşük emekli maaşı üzerinden tartışılması da son derece yanlış ama maalesef, Türkiye'yi artık hep en düşükler üzerinden konuşur hâle getirdiğiniz için iktidarınızda, bu maalesef böyle konuşuluyor. Şimdi en düşük emekli maaşı alan 5 milyon kişi var, bu gidişle emeklilerin neredeyse tamamı artık en düşüğe gidecek. O zaman insanlar niye prim ödesin, niye yüksek prim ödesin, niye yüksek gün sayısından emekli olsun? Bakın, sosyal güvenlik sisteminin geleceğini ciddi ölçüde riske atan bir davranıştır bu, bundan vazgeçmek lazım. Yani

ne veriyorsak buraya, diğer emeklilere de aynısını verecek bir yöntemin benimsenmesi lazım. Dediğim gibi, emekliler sadaka falan istemiyor, emekliler çalıştığının, yatırdığı primin karşılığını istiyor.

Şimdi, bu anlamda yapılması gereken işler var: Bir defa şu kök aylık meselesinden falan kurtulmamız lazım yani Demokles'in kılıcı gibi emeklilerin tepesinde durmaması lazım. Bu meseleyi çözmek gerekiyor. İşte, verdiğiniz sözler var, Sayın Cumhurbaşkanı apaçık bir şekilde 2023 seçimlerinden birkaç gün önce "tweet" attı, "tweet"i hâlâ duruyor sosyal medyasında "Memurlara verdiğimizin aynısını memur emeklilerine de vereceğiz." diye. 8077'lere seyyanen verilmişti, bugün yanlış hatırlamıyorsam güncellenince 25 bin liraya geliyor bu. Bu sözü niye tutulmuyor? Bu sözün tutulması lazım. Tabii, tek tutulmayan söz bu değil. Esnaf BAĞ-KUR'lulara 9 bin günden 7.200 güne düşürülecek sözü verildi, bir seçim bitti, öbür seçim geliyor, hâlâ bu söz de tutulmadı. Bu sözlerin biz tutulmasını istiyoruz.

Başka problemler var: Öyle bir EYT çıkardınız ki yapılabilecek en kötü şeyi yaptınız. Yani işte 9 Eylül öncesi ile sonrası arasında ciddi bir uçurum oluştu. Bunun izahı mümkün değil, dünyada böyle bir şekilde EYT meselesinin çözüldüğü başka bir formülasyon yok. On yedi yıla kadar bir fark oluştu. Daha fazla prim ödemiş olmasına rağmen şu anda hâlâ on yıl emeklilik için bekleyecek insanlar var. Bu kabul edilebilir bir şey değil. Burada kademeli bir geçişin yapılması lazım. Bu, tarihe takılma meselesinin de adaletli bir şekilde çözümü gerekiyor. Bakın, bunlar baştan inkâr ediliyor, sonra da yapılmak zorunda kalınıyor, sonra daha da kötü oluyor. İş çığ gibi büyüdükten sonra yapmaktansa burada bir ortak akıl bularak bu meselenin çözülmesi lazım, insanların da önünü görmesini sağlamamız gerekiyor.

Şimdi, tabii, mevzuat çok değiştiği için bu emeklilikte, diğer bir mevzu da nedir? İşte işe başlama tarihine göre yani aynı sürede, aynı miktarda prim yatıran insanlar arasında ciddi bir maaş farklılığı var. Bu intibak meselesine gelmek istiyorum bir şekilde. Yani 2000 öncesindeki intibak sorunu çözüldü ama 2000 sonrasındaki intibak meselesi hâlâ devam ediyor, buna ilişkin de bir çözüm oluşturmamız gerekiyor. Şimdi, diyeceksiniz ki: "Ya, bu kadar çok şey istiyorsunuz." Başka şeyler de isteyeceğiz çünkü Türkiye'de sorunlar çözülmüyor ki sorunlar çığ gibi büyüyor. Şimdi "Nereden para bulacağız?" mesele o tabii, vallahi nereden bulacağız para, o çok belli. Yani Türkiye iyi yönetilecek, fon vurgunu olmayacak, EPDK'yle ilgili 53,1 milyar dolarlık burada soygunu, rakam rakam verdik, bu soygunlar olmayacak. Bu soygunlar olmazsa Türkiye'nin emekliliğe de verecek, çalışana da verecek, memuruna da işçisine de verecek parası emin olun var, yıllardır biz bu işin içerisindeyiz. Geçmişte de bunlar verildi.

Şimdi, bu en düşük emekli maaşı meselesi, en düşük emekli maaşı asgari ücret seviyesine çıkarılmalı, bizim de parti olarak programımız o şekilde ama sadece en düşük emekli maaşındaki artış değil bu artış her neyse, bütün emeklilere de bunun yansıtılması gerekiyor. Şimdi, burada emekli aylıklarının çok arttığı falan işte söyleniyor ediyor, daha doğrusu yük olarak çok fazla olduğu söyleniyor. Şimdi, bunun geçen sene yapmıştım onu, vaktim olmadığı için başka konulara gireceğim yani uluslararası mukayeselere baktığımızda bizim ne emekli sayımız yüksek... İşte, Almanya'yla nüfusumuz, tabii Almanya'yla emekli sayımızın aynı olması elbette doğru değil çünkü orada yaşlı bir nüfus var ama uçurum var. Yani başka ülkelere de de bakın, emekli sayımız bizim öyle çok fazla falan değil, emekli maaşları da yüksektir. Bizdeki problem, çalışan sayısının az olması, bunu da siz artıracaksın Sayın Bakan. Yani şahsınız için söylemiyorum, hükûmetinizin politikalarıyla artacak. İstihdam artırılamadığı için şimdi, emeklilere yönelik böyle bir sorun var ama bütün yükü de getirip yani çünkü bütçe nedir? Bir tercihler manzumesidir, nereye para vereceğinizin tercihini yaparsınız bütçede. Ama siz hep bütçede emekliden kısma, çalışandan kısma şeklinde bir şey yaparsanız bu olmaz.

Şimdi, asgari ücret diğer bir mesele. Açlık sınırının yaklaşık on bin lira altında. Allah aşkına, bu kabul edilebilir bir şey mi? Yani "Efendim, bu açlık sınırını biz hesap etmiyoruz." TÜRK-İŞ bunu yıllardır hesap ediyor ve yıllardır bu metodolojisi belli olan bir şey. Katılmıyorsanız buna o zaman Hükûmet tarafı olarak ne bileyim TÜİK'e bir açlık sınır hesabı yaptırın veya Çalışma Bakanlığı olarak bir açlık sınırı hesabı yapın bununla ilgili çünkü Cevdet Yılmaz böyle şeyler söylüyor da o yüzden söylüyorum ama ortada metodolojisi belli olan, yıllardır yapılan bir açlık sınırı hesabı var, böyle baktığımızda çok ciddi bir sorun olduğunu görüyoruz.

Şimdi, sorunlar çığ gibi büyüyor diyeceğiz yani her birini tek tek konuşma imkânı yok ama saysam zaten herhâlde kalan süre yetmeyecek. Engelli emeklilerdeki hak kaybı meselesi... İşte, geçenlerde bir kanun çıktı yani bu insanlar diyor ki: "Biz malulen emekli falan değiliz. Biz 5000 ile 8000 arasında prim yatırdık, bizim haklarımız elimizden alınıyor." ve bu hakların iadesi isteniyor.

Staj ve çıraklık meselesi... Ya, buna ilişkin Hükûmet tamamen kulağını tıkayarak bir şey yapamaz. Burayı çözüme bir şekilde kavuşturmamız lazım. Yani, ya ileri bir tarih verelim, ya bir ortasını bulmak gerekiyor ama bu mağduriyet git gide büyüyor, daha sonrasında önünü alamayacak bir noktaya geldikten sonra da tamamen işi salmak noktasına...

İnşaat mühendislerinin özel sektörde düşük maaşlarla çalıştırılmasına yönelik problem var, o problemin çözülmesi lazım. Özel okullarda öğretmenlerin ücretleriyle ilgili, geçmişte kamudaki maaşın altında olamayacağına ilişkin bir kural vardı, bu kural kaldırıldı. Çocuklarımızı teslim ediyoruz biz oradaki insanlara, onlara ücret vermekten, maaş vermekten kaçınmamamız lazım. Onların maaşı artmıyor ama özel okul ücretleri astronomik bir şekilde artıyor. Bu, kabul edilebilir bir şey değil. Bunlar Millî Eğitim Bakanlığı meselesi değil bence çalışma hayatıyla ilgili olduğu için sizin Bakanlığınızın bu konuda mutlaka bir şey yapması gerekiyor.

Şimdi, kamu ücretleri arasında ciddi dengesizlikler var, bunu biliyoruz. Bunlar git gide de artıyor çünkü değişik statülerden oraya geçenler var ama buralarda adaletli bir yaklaşımın olması lazım. Taşeron meselesindeki sorunlar tamam, o zaman bizim de gayretlerimizle taşeronların bir kısmı kadroya geçirildi ama hâlâ geçirilemeyenler var. Bu diğerlerinin nasıl hakkıysa aynısının onların da hakkı olduğunu görmemiz gerekiyor.

Diğer bir sorun, bu vergi yükü meselesi, ücretlerdeki vergi yükü gerçekten ciddi bir sorun. Tabii, Maliye Bakanlığının alacağı bir karar ama sizin Çalışma Bakanlığı olarak... Sayın Bakan, ben meseleye şöyle bakarım: Geçmişte de bakanlar böyle bakıyordu ama bu sistemde şimdi böyle bakılmıyor, bakanlar çatır çatır pazarlık eder, siz bunu isteyeceksiniz, vermezse Maliye Bakanı vermesin ama siz istemezseniz Maliye Bakanı zaten vermez bunu. Siz talep edeceksiniz yani çünkü ocak ayındaki net ücret ile temmuza geldiğimizde, aralığa geldiğimizde net ücret arasında ciddi bir fark oluşuyor. Yani 15'ten başlıyor, 40'a kadar çıkan vergi yükleri var, bunları mutlaka düzeltmemiz gerekiyor.

Fazla mesai ek ödemelerinin güncelleşmesi meselesi var. Bayram ikramiyeleri -artık oraya girmeyeceğiz- ilk verildiğinde Diyanetin vekâleten yurt içinde kurban kesme bedelinden daha yüksekti, şimdi onun dörtte 1'ine düşmüş durumda, bunlara bakmak gerekiyor.

Özelleştirme uygulamaları sonrasında küçük bir kesim olabilir ama bizim adil olmamız lazım. Bir kişi bile varsa oradaki meselenin çözülmesi lazım. Kamu bankalarındaki yöneticiler araştırma kadrosuna atandı ve orada ciddi hak kayıpları oldu. Yani sayısı az olabilir ama sayısı az olana bakmayacağız diye bir şey yok, buraya bakılması lazım.

Memurlar ile çalışanlar arasındaki aylık farkı çok açıldı Sayın Bakanım, bakın, diğer bir ciddi problemdir, çalışan ile emekli arasındaki aylık, makas çok açıldı, bunun düzeltilmesi gerekir, mutlak surette bunun yapılmasını bekliyoruz. Kamudaki uzmanların, denetim elemanlarının maaşlarının düzeltilmesine ilişkin geçen yıl burada bir önerge geçti fakat Genel Kurulda arkasında duran olmadı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Samsun) - Bitiriyorum Sayın Başkan.

Ben imzamın arkasında durdum, arkasında durulmadı. Kamu mühendisleri meselesi ve son olarak da bu 3600 ek göstergedeki haksızlıkların giderilmesi lazım. Çığ gibi büyüyen sorunlar var ama bu sorunlar...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyorum. Sağ olun Sayın Usta.

Değerli Komisyon üyeleri, Değerli Bakanım; öğle yemeği için F blok ara salonda Sayın Bakanımız, milletvekillerimiz, Bakan Yardımcılarımız, kurum başkanlarımız ve genel müdürlerimiz için yemek ikramı olacak. Yer kısıtlılığı nedeniyle diğer bürokratlar ve katılımcılar için bir alt kattaki üyeler lokantasında yemek hazırlığımız bulunmaktadır.

14.30'a kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati:13.34